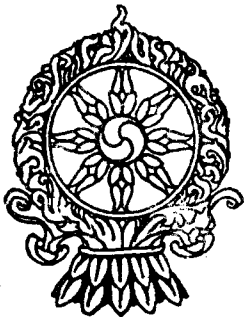

鉄
笛
倒
吹

TETTEKI TOSUI
„VASFURULYA“

སངས་རྒྱལ་གྱི་བསྐྱེད་པའི་རྒྱལ་གནས་ཁང་

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR BUDDHOLÓGIAI INTÉZET
ALEXANDER CSOMA DE KÖRÖS INSTITUTE FOR BUDDHOLOGY
International Establishment of the
ĀRYA MAITREYA MANDALA

GENRO zen-mester

T E T T E K I T O S U I

"V A S F U R U L Y A"

100 zen-koan

Fordította: Dr. HETÉNYI ERNŐ

BUDDHISTA MISSZIÓ

Muzeum utca 5, H-1088

Tel. 130-169

BUDDHIST MISSION

Budapest VIII.

Hungary

DOCUMENTATION AND PHOTOARCHIVES
OF THE HUNGARIAN BUDDHIST MISSION

(Internum)

Felelős kiadó a Buddhista Misszió ügyvivője 1982
Műszaki szerkesztő Horvátn József

Levélcím: Ady Endre ut 103, Budapest XXII. 1221.
Folyószámla: OTp 526-3805.

B E V E Z E T É S

Genro, a japán zen-iskola Soto ágazatának mestere 1783-ban írta és adta ki e gyűjtemény eredetijét. Mindegyik történet egy u.n. "koan", amelyhez a szerző magyarázatot és verset csatol.

Fugai, Genro utódja, mestere könyvéhez saját kommentárjait fűzi. Gyűjteményünkben a történetek, és legtöbb esetben Genro és Fugai magyarázatai együttesen szerepelnek; sok esetben a versek sem hiányoznak. Mivel azonban Genro és Fugai kommentárjai is gyakran közelebbi megvilágításra szorulnak, azokat saját megjegyzéseimmel egészítettem ki.

A háttér Kína, a T'ang- /620-906 i.sz./ és a Sung-dinasztia /930-1278 i.sz./ Kinája, a zen aranykora. Néhány történet indiai eredetű.

A mű címe TETTEKI TOSUI. "Tetteki" jelentése "Vasfurulya". Ez a hangszer rendszerint bambuszból készül, de a miénk anyaga vas, melynek nincs fuvókája és oldalán a hangot adó nyílások is hiányoznak. "Tosui" ammyit tesz, hogy "megfordítva fujandó". Közönséges zenész tehát e "hangszeren" játszani nem tud, de az aki kezelni tudja a "hurnélküli hárfát" e hangszerből is előcsalogatja a "melódiát".

Fenyők fölött lebeg a hold,
a verandán hideg az éjszaka;
az Ősi, tiszta hang
im fölcsendül ujjad nyomán.
Az Ősi dallam könnyezni késztet,
bár érzelem-feletti a zen-melódia.
Lao-tsu NAGY HANGJA hallatán
- ne játszál tovább...

/ Hsüeh-Tou kínai zen-mester; 980-1052 /

Lao-tsu: "Mesteri eszköz elkészítése sok időt igényel. Jellem
röpke évek alatt nem alakulhat ki. A Nagy Hang fölmúlja a hallha-
tót."

Tudjátok immár miért "Tetteki Tosui" e könyv címe. Tudjátok azt
is, hogy a "Vasfurulya" megfordítva fujandó. Ez az írás "egyetlen
kéz hangját" közvetíti.

Nyogen Senzaki

SŌEN SHAKU : NYOGEN SENZAKI

Té-phan botjának ütéseit ha esőként vernek, el ne riasszon. Lin-chi "Katz" kiáltásait ha viharoként zuhannak, meg ne lepjen. Punna szavai ha harsogó patakoként tovafuldnak, és Sāriputta bölcsessége hajnalcsillagként világít, szívében irigység ne ébredjen.

Bárha valaki a szabályokat betartja, létét fölálldozza, hegyi kunyhó magányában él, napjában csak egyszer étkezik, gyakran böjttől és kerüli a tisztátalan táplálékot, naponkint hatszor vesz részt a buddhista szertartásokon, de fogadalmát - minden lényt szeretni - elhanyagolja, tiszteletreméltónak nem nevezhető.

A Saddharmapundarīkasūtra bodhisattvája: "akinek ajkát szidalom soha el nem hagyta" irányítja magatartásomat. A bodhisattva önzetlenségéről bizonyosságot úgy tesz, hogy csak jót cselekszik, a lényeket gyermekeinek tekinti - őrizve a kisdetek bölcsőit és a felnőttek létét - ezért a szerzetes tekintszen a különböző fokozatokon állókra mint testvéreire, mondjon le a házi tüzhely melegéről, gyűjtsön barátokat maga köré, ne tegyen különbséget vendég és vendéglátó között, tanítson emberségre, így szerevezve érvényt a benne rejlő Buddha-természetnek. Csodálatra méltó az ilyen ember, magatartása könnyekre fakaszt. Fölmerül a kérdés: hány ilyen egyházi férfiú él Japánban a buddhizmus százezernyi híve között?

Nyogen, a szerzetes igyekezett bhikkhuhoz méltó életet élni. A Buddha előírásait követve, de rendi közösségen kívül fejtette ki tevékenységét. Javakat nem gyűjtött, egyházi méltóságra nem törekedett, hírnév után nem vágyakozott. Megtartotta fogadalmait, mert tudta, hogy a Dharma kincsei fölülmulják a világi javakat, a szeretet értékesebb a templomok kincseinél.

Elhagyta a kolostort, mert bejárni készült távoli országokat. Találkozni fog ifjú emberekkel, családokkal, hogy a vallást, erkölcsöt és kulturát terjessze. Mint a bodhisattva "akinek ajkát szidalom soha el nem hagyta" járja az ösvényt a lények javára.

Követőinek minden lépte, egyben az ő sikerét is bizonyítja. E helyen és most kívánom:

kísérje szerencse!

1901 őszén

Engaku kolostor

Kamakura

R Ö V I D É L E T R A J Z

Korábbi zen-gyakorlataim felől tudakozódott, és Amerikában végzett munkám után érdeklődött. Névtelen és hontalan szerzetes vagyok. Elfogódottá tesz, ha gondolataim multamba térnek vissza. Nem mintha rejtegetni valóm volna. Jól tudja azonban, hogy a szerzetes elfordul a világtól és azt szeretné ha minél kevesebbet foglalkozná-nak személyével. Igyekszem kérdéseit megválaszolni, de ha lehet felejtse el azután az elmondottakat.

Öt esztendő voltam, amikor nevelőapám a kínai klasszikusok művei alapján oktatásomat elkezdte. Kegon-tudós lévén, természetes, hogy buddhista nevelésben részesültem. Tízennyolc éves voltam amikor a kínai Tripitaka tanulmányozásával végeztem, bárha mostani magas koromban már nem emlékszem mindenre amit akkoriban elolvastam. A tanultak hatása azonban fennmaradt: a buddhista ideált igyekszem mindenkor megvalósítani. Hirrel, ranggal nem törődöm, nyereség és veszteség nem érintenek.

A zent először a Soto-, majd a Rinjai-iskola módszerei szerint gyakoroltam. Sok tanítóm volt, a két iskola mesterei, de valóságos hasznot nem jelentettek számomra.

Sōen Shakut szeretem és tisztetem, a legkülönbnek tartom mestereim közül, de úgy érzem nem kell zászlómra tűznöm egyetlen tanítóm nevét sem; ezzel talán alá is becsülném őket.

Megtörtént akkoriban, hogy a koanok tanulmányozói a mester legkiválóbb tanítványainak, sőt utódjának tekintették magukat és lenézték társaikat. Az én izlésemet azonban sértette az ilyen magatartás. Lehet hogy nevelőapám hatása volt, mindenesetre soha nem tekintettem tanítóimat végső határnak, és soha nem éreztem úgy, mintha bármily vonatkozásban is célhoz értem volna. Ma sem érdekel, hogy hányan jelennek meg összejöveteleinken. Talán különösnek tartja, de oly növény vagyok, melynek gyökerei nem nyulnak mélyre, ágai és virágai nincsenek, és talán magvak érlelésére is képtelen.

Miután 1905-ben ebbe az országba érkeztem, szerényen munkálkodtam, élve azokkal a lehetőségekkel amit az amerikai élet nyújt. Modern sādhu-ként a Golden Gate parkban meditáltam és San Francisco könyvtáraiban buvárokodtam. Ha pénzhez jutottam termet béreltem és

a buddhizmusról tartottam előadásokat, bár erre csak 1922 óta volt komolyabb lehetőségem.

Találkozásaink színhelyeit "uszó" zen-dónak nevezném legszivesebben. Legutoljára 1928-ban alapítottam zen-dót, melyet azóta annyira a magaménak érzek, mint csiga a házát.

Los Angelesbe 1931-ben jutottam el. Tanítóim és barátaim iránt mély hálát érzek.

Összeillesztem tehát kezeimet: tenyeret tenyérre helyezve.

Nyogen Senzaki

NYOGEN SENZAKI : I M E A Z E N - D O

Bodhisattvák: néhány japán buddhista barátunk e helyet választotta ki, hogy menedéskül szolgáljon a szerzetesek számára. Mint szerzetes arra törekszem, hogy sehol ne telepedjek le véglegesen, zárándoklatom vonuló felhőhöz legyen hasonlatos, mely szabadon lebeg a mennyboltozaton. Bárha e helyen két évet és öt hónapot töltöttem el, mégis uton lévő zárándoknak tekinthetem magam, aki naponkint készül új utakra. Hálás szívvel időzöm a mában; hogyan is érinthetnének a tegnapi eseményei? Hosszu utra kell indulnom, és majd más szerzetesek veszik igénybe e menedéket.

Mindaddig míg az anicca elve, a változás princiuma megvalósíttatik, e menedék buddhista intézmény marad. Tény azonban, hogy én naponkint távozem. Amit belőlem tegnap láttatok, azt ma már nem fedezhetitek föl. És holnap új emberrel találkoztok, aki látszatra Senzaki: úgy gondolkozik, úgy szól, de mégsem ama Senzaki, akivel a tegnapot eltöltöttétek. És míg az anatta, a nem-én elvét megvalósítjátok, buddhista szellemben fönmarad kapcsolatunk.

De ha azt kívánnátok, hogy meditációs-helyiségünket máshol rendezzük be - kényelmetekre és kedvetekre - úgy tévedésnek esnétek áldozatul; és ez buddhista szemszögből nézve nem volna helyes.

A buddhizmus nem térít, ezért nem kérek senkit arra, hogy ide eljöjjön; vezéreljen mindenkit tulajdon Buddha-természete. Ha egy másik hely, esetleg alkalmasabb környezet több embert vonzana, ugyan mi haszon származnék abból?

Egyesek tán úgy vélik, hogy bár e helyiség megfelel, de szebbé kellene tenni kívülállóknak, vendégek számára. E világ azonban muló jelenség. Bárhová mennénk, el nem kerülhetjük a szenvedés valamelyik formáját. Ez a dukkha elve, a szenvedés princiuma, amelyre a Buddha oly gyakran utalt. A kényelmet és pompát kedvelő, a Buddha ott-honát barátságosnak találni soha nem fogja. Az ilyen ember eddig nem tartozott közénk, miért is akarnánk ezután magunkhoz édesgetni?

E hely buddhista szerzetesek menedéke, és ti, tiszteletreméltó

vendégeink, tartásukat kötelességeteknek a körvonalazott elveket szem előtt tartani. Ha meditálni kívántok, úgy kész vagyok vételek meditálni. Ha a szent iratokban akartok elmélyedni, úgy kész vagyok ebben segítségetekre lenni. Ha szándékotokban állna a fogadalom letétele, úgy kész vagyok titeket a saṅghába fölvenni, hogy mint upāsikák és upāsikák az ösvényre léphessetek. Ha adakozni akartok, úgy a szerzetesek adományaitokat a Dānapāramitā szellemében átveszik; de ne gondolkodjatok afelől, hogy a jótétemény magvai hol és mikor érlelnek gyümölcsöt. A saṅgha, a buddhista rendi közösség ily módon marad fenn. E menedék egyetlen vendége se igyekezzék a Dharmát propagálni, vagy a zen-do sorsáért aggódni. Törődjétek az elmélyedés megvalósításával, a szövegek megértésével és gyakorlati alkalmazásával. Az ily egyéni magatartás biztosítja, hogy a Buddha-Dharma a világban fennmaradjon.

Kívánságom, hogy míg a zen-do falai között időztök, "néma társaként" a zent gyakoroljátok. Ne kívánjatok másokat oktatni, törődjétek a magatok tanulmányaival. Nem kevesebb mint 1700 koant kellene megtanulnotok. A buddhizmsról, egyedül nyugati nyelveken több mint 5000 könyvet irtak, és ezeket is el kellene olvasnotok. És ha mindezek után a megvalósításra gondoltok - és őszinték vagytok önmagatokhoz - el kell ismerjétek, hogy tizezer mérföldnyire vagytok még az első és legjelentéktelenebb állomástól is, és hogy számtalanszor kell ismét utnak indulnotok.

Ily szigorú követelményekkel azért lépek föl veletek szemben, mivel őszintén kívánom hogy egykor elnyerjétek a megvilágosodást. A Kelet sok tana közül, úgy vélem a buddhizmus vezethet titeket a föl-szabaduláshoz. Szavaim azonban csupán viszhangjai a Dharmának, ismétlése annak amit mesteremtől hallottam. És az ő szavai hasonlóképpen viszhangozzák tanítója bölcsességét. Hetvanhat mestert ismerünk a zen-hierarchiából, kiknek megszakítatlan sora Shākya-muni Buddháig ér.

Meg kellene magyaráznom, miképpen valósítható meg a zen-meditáció. Hosszu beszédben ismertethetném az elméleteket, de a samādhi eléréséhez ez nem volna elég.

Céлом, hogy az igazi buddhista utat, a gyakorlat ösvényét kövesse a zen-szerzetesek nyomában, elfogulatlanul, a világi szemlé-

let mellőzésével.

1933. szeptember 19.-én.

G L O S S A R I U M

- Avalokiteshvara /jap. Kwannon; kin. Kwan-yin/ a "Részvételi alátékintő Ur".
- Bodhi legmagasabbrendű bölcsesség, megvilágosodás.
- Bodhidharma /jap. Daruma; kin. Ta-ma/ aki a 6. szd.-ban Indiából átplántálta a zent-/: Dhyāna/ Kinába.
- Bodhisattva tökéletességet elért személyiség, aki bölcsességét nem a maga javára, de a lények megmentése érdekében használja föl. Eljövendő Buddha.
- Buddha "Megvilágosodott". A történelmi világtanító, Shākyamuni /Gautama Siddhartha/ jelzője.
- Buddha-Dharma a Buddha Tana.
- Çrāvaka törekvő, aki nem tér le az ösvényről megvilágosodásáig.
- Dharma törvény, tanítás; intuitív uton elért tudás.
- Dharmakāya "Törvény-test"; a Buddhák transzcendens vehikuluma.
- Gyémánt Sūtra sanskrit Vajracchedikāprajñāpāra mitāsūtra; jap. Kongō-kyō.
- Hīnayāna "Kis Jármű" v. u.n. Déli Buddhizmus. /Pāli buddhizmus - szövegei nyelve szerint.
- Karma ok és okozat törvénye.
- Karuna részvét.
- Koan kin. kung-an. A mester által föladott "lecke" /kérdés/. Intellektuális uton megoldhatatlan; megértése csak intuitív módon lehetséges.
- Mahāyāna "Nagy Jármű" v. u.n. Északi Buddhizmus /: elterjedésének megfelelően/.
- Maitreya jap. Miroku; kin. Mi-leh. az eljövendő világekorszak Buddhája.

Mañjushrī	jap. Monju; kin. Wen-sha. A transzcendens bölcsességet megszemélyesítő bodhisattva.
Nirvāna	állapot, amelyben sem lét, sem nem-lét nem létezik; minden szenvedés /dukkha/ vége.
Pāli szövegek	az u.n. Piṭakák /kosarak/; a Hīnayāna szentiratai.
Pāramitā	a buddhimus hat erénye: dāna: adakozás; śīla: helyes magatartás; kshānti: türelem; vīrya: erő, kitartás; dhyāna: elmélyedés; prajñā: intuitív tudás.
Parinirvāna	az élet során megvalósított nirvāna.
Samādhi	jap. sātori. Meditációval megvalósítható magasrendű szellemi állapot.
Samantabhadra	jap. Fugen; kin. P'ü-hsien/ a szeretet bodhisattvája.
Saṅgsāra	"létforgatag"; az ujraszületések körforgása.
Saṅgha	a buddhista egyházi közösség.
Sanzen	vizsga; a tanítvány közli mesterével a kapott koan megfejtését.
Sarira	ékkő, amely a hiedelem szerint szentek hamvaiból keletkezik.
Sātori	kin. wu; sanskr. Samādhi.
Sesshin	szigoru, és hosszan tartó meditációs időszak.
Shāstra	v. Sastra, a sūtrák kommentárja.
Subhuti	egyik Buddha-tanítvány.
Sūtra	buddhista szentiratok gyűjteménye.
Tathāgata	"ugy eltávozott", t.i. mint elődei, a többi Buddha a nirvānába.
Tripitaka	a Pāli Kánon; a Hīnayāna szentiratai.
Upāsaka	ffi. v. Upāsīka, női megf. buddhista világi hívő.
Zazen	zen-meditáció.
Zen-do	a meditációnak szentelt helyiség.

IRODALOM

- Herrigel: Zen in der Kunst des Bogenschiessens. München, 1963.
 Legget, The First Zen Reader. Tokyo, 1960.
 Senzaki, Buddhism and Zen. New York, 1953.
 Suzuki, Essays in Zen-Buddhism. London, 1949-1953.
 The Zen-Doctrine of No-Mind. London, 1949.
 Zen and Japanese Buddhism. Tokyo, 1953.

FORDÍTÁSOK:

- Hetényi: A japán Tripitaka kínai és japán része.
 Wei Lang: A Hatodik Patriarcha Sūtrája.
 Zen-szövegek a mai Japánból.
 A Fehér Lótusz Magasztos Tanának Vezérfonala.
 Mahāyāna-sūtrák.
 A pásztor és ökre. Ősi kínai zen-történet.
 Buddhista szótár.
 Az íj és nyíl ösvénye.
 A tus és ecset ösvénye.
 Cha-do, a Tea ösvénye.
 Ka-do, a Virág ösvénye.
 A buddhizmus zen-aspektusa japán szövegek tükrében.

S Z Á Z Z E N - K O A N

1. MAÑJUSHRĪ A KAPU ELŐTT

Egy napon Mañjushrī ott állt a kapunál. A Buddha így beszélt hozzá: "Mañjushrī, Mañjushrī, miért nem lépsz be?"

- "Nem látok egyebet, mint ezt a kaput. Miért kellene tehát belépnem?" - felelte.

Nyogen: A zen-történetek létproblémákkal foglalkoznak és meditáció tárgyát képezik. Főnti párbeszédnek nem kell okvetlenül a Buddha és Mañjushrī között elhangoznia. Tegyük föl, hogy közületek valaki habozna e zen-dóba belépni, és én így szólnék hozzá:

- "Miért nem lépsz be?" - Ha az illető már elérte a sātorit, úgy válasza így hangzana: "Semmit nem látok e zen-dön kívül, miért kellene belépnem?" Nem lát tehát semmit ami különböznék e zen-dőtől. "Bent" és "kint" összehasonlító fogalmak. Mivel a lényegen kívül nem lát, nem hall, nem érint, nem szagol, nem izlel, nem gondol semmit, zavartalanul foglalja el helyét. Nem tehetnék mást, mint dicséerném tőkéletes szabadságát.

A fői-nem-ébredett ember gyermeteg és tudatlan. A vallások dualizmusra oktatják, nem mindenek egységére. A tévedésbe ejtő látszatokba elmerülten, az ember végül is kaput állít föl, és képzetében fölmerül a belül és a kívül. Lát, hall, szagol, izlel, tapint és gondolkodik, én-szemléletének megfelelően. Mindent átfogó testvériségről beszél, de nem ismeri föl az alapvető principiumot. A világnak Mañjushrīre van szüksége, inkább mint messiásra vagy prófétára. De kicsoda Mañjushrī? Ő a Buddha-bölcsesség megszemélyesítője. Hátasüllete az oroszlán, és éles pallosával elvágja a nem-tudás kötelekét. Egyes buddhisták szerint régmúlt idő világi tanítványa volt, aki azután elérte a bodhisattva fokozatot. Mások tudni vélik, hogy úgy a múltban mint a jelenben, csodás módon megnyilatkozik. Ne szálljunk vitába a rajongókkal. De a zen-tanítvány önmagában kell föllelje Mañjushrīt.

Az Avatamsakasūtra négy világról beszél: az anyag-, értelem-, harmónia-, és elemek-világáról. Történetünk Mañjushrīja az értelem világának lakója; tuljutott az anyagi világon, de innen van még a

a harmónia birodalmán.

Samantabhadra a Buddha mindeneket átfogó szeretetének megszemélyesítője. Elefántháton ülve ábrázolják. Szeretetteljes magatartását nem indokolja meg, miként azt Mañjushrī tette, hanem egyszerűen és szótlanul belép a kapun. Szive a Buddha szive, és "válasza" ezért a Buddha kérdésének válasza.

2. LO-SHAN AVATÓBESZÉDE

Min-wang mester kolostort épített Lo-shan számára, és arra kérte, hogy az előadóteremben tartson avatóbeszédet. Lo-shan, mint a kolostor vezetője, helyet foglalt, de csak ennyit mondott:

- "Béke veletek,"- majd visszavonult szobájába. Ming-wan mester követte, és így szólt: - "Maga a Buddha sem tarthatott volna különbséget a tanítóbeszédet!" - Lo-shan válasza ez volt: - "Azt hittem, hogy nem értetted meg tanításom, de látom hogy a zen nem ismeretlen előtted."

Nyogen: Történetünk két szereplője az 1.sz. 8. szd.-ban élt Kinában. A buddhista templomokban rendszerint található Buddha-szobor, de igazi zen-templomban nincsen képmás az oltáron. A zen-mester foglalja el a Buddha helyét. A tanítóbeszéd előtt felölti a nemzedéken át öröklődött Dharma-köntöst, majd szavai végeztével leveti azt. Lo-shan minden bizonnyal maga is így cselekedett.

Egy kolostor éppen oly lassan és észrevétlenül növekszik, fejlődik, mint kertjének fája. A mester, a szerzetesek és adományozók csupán a magot vetik el, de nem élik meg a virágzás korát. Töltsék ezért mindenképp előtt elmélyedésben napjaikat. Ez volt a tanítás mondanivalója, melyet Lo-shan tanítványaihoz intézett.

Midőn először léptem át a ház küszöbét, a zen-dóiban nem volt Buddha-szobor, és a butorzat is hiányzott. Szótlanul ültem le az egyetlen székre és összetettem kezeimet. Első tanítóbeszédem a zen-dóiban ez volt, a többi csak ennek kommentárjai. Ha közületek valakinek az volna a szándéka, hogy előadást tartson a zenről, úgy emlékezzék a történetre, és bucsuzzék önmagától egy örömteli "béke veled" köszönéssel.

3. NAN-CH'ÜAN BUDDHA-SZOBRA

Liu-kéng upāsaka ily szavakkal fordult Nan-ch'üanhoz: - "Házamban őrzök egy hatalmas követ, és az a szándékom, hogy Buddha-szobrot faragok belőle. Képes vagyok-e erre?" -

Nan-ch'üan így válaszolt: - "Képes vagy!" -

Liu-kéng upāsaka újra megszólalt: - "Vagy talán nem volnék képes?"

Nan-ch'üan válasza ez volt: - "Nem, nem vagy rá képes!" -

Nyogen: A történetben szereplő világi hívő azt szeretné tudni, hogy elérheti-e a buddhaságot. Ha képességei hiányoznak, úgy halott köhöz hasonló. Azt hitte, hogy mestere, Nan-ch'üan dicsérni fogja törekvését, de csak ennyit kapott válaszul: - "Képes vagy!" -

Liu-kéng biztosat akarván tudni, tagadó formában is föltekerte a kérdést, abban a reményben hogy mesterétől biztatást kap.

Nan-ch'üan azonban tanítószándéktól vezettetve a zen szellemében válaszolt.

Ha valaki Buddha-szobrot akar faragni, úgy ne törődjék mások véleményével. Ha nem bizik önmagában, akkor minden fáradozása hiábavaló. Ami most vagy, az annak eredménye amit megelőzően gondoltál, és amit most gondolsz, az szabja meg jövendődd. Sem mester, sem tanítvány nem változtathat e törvényen.

Genro: Látom a követ az upāsaka otthonában. És látok egy másik követ Nan-ch'üan cellájában. Kína minden kalapácsa sem törhetné össze e két követ.

4. MIT ÉRT EL PAI-LING

Pai-ling és P'ang-yün upāsaka együtt tanultak Ma-tsu mesternél, Nan-yüeh utódjánál. Egy napon összetalálkoztak az utcán és Pai-ling így szólt: - "Nagyapánk így vélekedett a zenről: Ha valaki azt állítaná, hogy meghatározható, tévedne. De közölte-e valakivel is a lényegét?" -

- "Igen közölte" - jelentette ki P'ang-jün.

- "Kivel?" - hangzott az új kérdés.

- "Az előttem álló emberrel" - volt a felelet, miközben magára mutatott.

- "Amit elértél az oly szép és magasztos, hogy kiérdemelnéd akár Mañjushrī és Subhūti dicséretét." -

Az upāsaka ezután ily szavakkal fordult a szerzeteshez:

- "Közölte-e bárkivel is nagyapánk a zen mibenlétét?" -

A szerzetes fejébe csapta szalmasüvegét és szóttanul távozott.

- "Vigyázz!" - kiáltott utánna P'ang-yün upāsaka. De Pai-ling anélkül hogy hátrapillantott volna, folytatta utját.

Nyogen: A zen tanítványai a Buddha-természet kibontakoztatására törekszenek. Nevezhető a cél Dharmakāyának, Buddhakāyának, vagy bármi másnak, a név soha nem fedhetné a lényegét. Vagy Nan-yüeh szavaival: - "Ha valaki azt állítaná, hogy meghatározható, tévedne."

Nem kétséges, hogy úgy az upāsaka, mint a szerzetes célhoz értek. Előbbiben azonban élt még a ragaszkodás, az elérthez, míg az utóbbi már tökéletesen szabad volt.

Genro: Mozdulatlanul lebeg a felhő
                   a barlang felett - egész napon át.
                   Éjszaka holdfény játszik a hullámokon.
                   Mégis, a vízen nem hagy nyomot semmi.

5. SHAO-SHAN MONDÁSA

Egy szerzetes egy alkalommal ily szavakkal fordult Shao-shanhoz:
 - "Létezik-e oly mondás, mely se nem igaz se nem hamis?" -
 Shao-shan így válaszolt: - "Egy fehér felhőn nincs semmi csunya." -

Nyogen: A szerzetes tulajdonképpeni kérdése ez volt: "Mi a szabadság, mi a fölszabadulás?" A legtöbb ember a jó és rossz, helyes és helytelen, rokonszenv és ellenszenv ellentmondása között vergődik. A zen tul van minden dualizmuson. Shao-shan soha nem beszélt abszolútmról vagy hasonlóról; az ellentmondásos kettősségek képzetain már tuljutott.

Genro: Nem igaz és nem hamis.
 Mondásom így szól.
 Őrizd harminc évig,
 ne közöld senkivel.

6. T'OU-TZU EBÉDJE

Egy buddhista család ebédre hívta meg T'ou-tzut. A házigazda fűvel töltött csészét helyezett a szerzetes elé. T'ou-tzu ökleit homlokára szoritotta, hüvelykujjai szarvként meredtek előre. Ezt követően elébe tálták az ünnepi ebédet. Egy szerzetes a későbbiekben arra kérte T'ou-tzut, magyarázná meg különös gesztusát.

- "Avalokiteshvara bodhisattva" - hangzott a válasz.

Nyogen: Senki nem tudja, miért helyezett a házigazda fűvet a vendég elé. Talán, mivel az ősi Kinában azt hitték, hogy az olyan szerzetes aki nem érte el a tökéletességet, legközelebb ökrként születik újra. Napjainkban sokan élnek ökrként, bár nem végeznek oly kemény munkát mint ezek az állatok. T'ou-tzu felelősnek érezvén magát tanítványai tudatlanságáért, képtelen szarvakat helyezett fejére. A zen-szerzetesektől nem idegen a humor, és nem veszik rossz néven a tréfát.

A szerzetes aki T'ou-tzu viselkedésének okát kutatta, anekdóták gyűjtésével foglalkozott. Ha magam lettem volna T'ou-tzu helyében, így válaszoltam volna: ..... T'ou-tzu azonban szelidlelkű ember volt és így felelt: - "Avalokiteshvara bodhisattva." -

A Saddharmapundarīkasūtrából tudjuk, hogy Avalokiteshvara sok alkalommal megjelent tanított. A Mahāyāna bodhisattvái félelem nélkül vállalják az ugraszületéseket a legrosszabb létformákban is, hogy a szenvedő lényeken segíthessenek. /Még ökr alakját is képesek magukra ölteni, ha ökröket kell tanítaniok./

7. YÜN-MÉN ÜNNEPI BESZÉDE

Egy alkalommal, amikor Yün-mén tanítványait oktatta, e kérdéssel fordult hozzájuk: - "Szeretnétek-e megismerni a régi patriarchákat?" - Mielőtt azonban bárki is válaszolhatott volna, botjával elmutatott a szerzetesek feje fölött és így folytatta: - "A régi patriarchák ott táncolnak fejeiteken." Azután tovább kérdezett: - "Szeretnétek-e a régi patriarchák szeméit is látni?" - Botjával a tanítványok lábaira mutatott, és maga adta meg a választ: - "Ott vannak a lábaitok alatt." - Rövid szünet után ezt mormolta maga elé: - "Ünnepi beszédet tartottam a templomban, de az éhes istenségek soha nem elégedettek." -

Nyogen: Yün-mén kérdéseit amerikaiakhoz és európaiakhoz napjainkban éppen úgy intézhetné, mint a régi időkben honfitársaihoz. Az embereket félrevezető csalók, a régi mesterek ujraszületését hirdetve, vagyonokat keresnek. Ez azonban csak azért lehetséges, mert a különböző vallások hívei, a különböző filozófiák követői, nem lelik örömeiket az igazi ünnepi beszédben. Hasonlatosak a kínai templomok szobraihoz: a megvilágosodás illata körülöleli őket, de nincsenek szaglőszerv birtokában. A szentiratok ezernyi kötete kínálkozik, de nincs látó szemük. Yün-mén ünnepi beszédének szavait magával ragadta a szél.

Genro: Fölöttünk csak az égbolt kékje. Hol vannak a régi patriarchák? Csak az anyaföld terüli el lábaink alatt. Hol vannak a régi patriarchák szeméi? Yün-mén ünnepi beszéde nem volt más mint árnyék - nem csoda ha az istenségek éhen maradtak. Tudni szeretnétek, hogyan tartanék én ünnepet a templomban? Zárt ajtó mögött, nyújtott karokkal és lábakkal álomba merülnék. Hogy miért? Egy régi mondás így szól: "Csópp sem fér a szinültig töltött teáscsészébe. Ha a föld termékeny, az emberek nem éheznek."

8. YÜN-CHÜ TANITÁSA

Yün-chü a Soto-iskola zen-mesterének sok tanítványa volt. Egy koreai szerzetes ezt kérdezte tőle: - "Bensőmben tapasztaltam valamit, minek nevezhetném?" - "Hogyan" - válaszolta Yün-chü - "talán mégis megnevezhető."

- "Akkor add meg te a választ" - szólt a szerzetes.

Yün-chü csak ennyit mondott: - "Korea! Korea!"

Az Oryu-iskola zen-mestere a későbbiekben bírálta föntieket: - "Yün-chü nem értette a kérdést; tenger választotta el őket egy mástól, bárha ugyanazon kolostor lakói voltak." -

Nyogen: Yün-chü az i.sz. 9.század utolsó éveiben élt Kinában. A koreai szerzetes valószínűleg a keletkinai vizeken át érkezett hozzá. Éjt nappallá téve meditált és végre elérte a samādhit. Szavakkal ez az állapot le nem írható. Sōen Shaku mondta egyszer: - "A meditáció ösvényén járni tulajdonképpen nem nehéz, hiszen ez az út elhagyott hazádba vezet vissza." - Yün-chü személyes tapasztalatok birtokában nevezte meg a koreai belső élményét. "Korea" mondotta, arra utalva, hogy a szerzetes szerencsésen hazaérkezett.

Genro: Az Oryu követője nem értette meg Yün-chü tanítását. Hatalmas hegy állt közöttük, bárha kortársak voltak.

Könnyen nyílnak szóra az ajkak,
nyilatkozni nem nehéz.

A koreai szerzetes, a kolduló vándor
az otthonba vezető utat kereste.

9. TZ'U-MING NYILATKOZATA

Abban a hitében, hogy a zenben eredményt ért el, Tsui-yen még mint ifju szerzetes távozott a Tz'u-ming kolostorból, hogy bejárja Kinát. Sok évvel utóbb, amikor kolostorát meglátogatandó, vissza - tért, öreg mestere így fogadta: - "Közöld vélem a Buddha tanának lényegét." - Ts'ui-yen válasza ez volt: - "Ha felhőtlen az égbolt a hegy felett, a hold fénye áthatol a tenger hullámain." - Tz'u-ming haragosan szemlélte régi tanítványát: - "Megöregszel, hajad megfehéredik, alig van már fogad, és még mindig így vélekedsz a zenről. Hogyan is szabadulhatnál meg születéstől és haláltól?!" - Ts'ui-yen lehajtottá fejét és sirva fakadt. Kisvártatva ezt kérdezte mesterétől: - "Kérlek nyilatkozz te a Buddha-tan lényege felől!" - "Ha felhőtlen az égbolt a hegy felett, a hold fénye áthatol a tenger hullámain" - hangzott a mester válasza. És e percben Ts'ui-yen fölismerte az igazságot.

Nyogen: Ts'ui-yen éveken keresztül hamis képzetek rabja volt. Ismételtette a másoktól hallottakat, és így tapasztalat híján válaszolt. A szavak természetesen fedték a valót - már amennyire a szó elégséges - de nem szívéből fakadtak. Mestere haragját látva, ráébredt ismeretei elégtelenségére. Megszégyenülten fejet hajtott, és mesterétől kérte a helyes választ. A szavak mögött megbuvó lényegét is megértve, elnyerte azután a Buddha-Dharma világosságát.

Genro: Ts'ui értett ahhoz, miként kell csónakját az árban kormányoznia, de nem gondolt a viharra, mely arra kényszerítheti, hogy ár ellen kell kormányozzon.

A fújtató szítja a lángot,
 az üllőn kovácsolódik a kard.
 Meg nem változik az acél,
 de annál inkább a fegyver éle.

10. YÜEH-SHAN MEGÉRTETTE

A kormányzó így beszélt: - "Tudom, hogy a buddhista szerzetes követi a sīlāt, gyakorolja a dhyānát és bírja a prajñāt. Magtartod-e az előírásokat? Gyakorlod-e az elmélyedést? Birod-e a bölcsességet?"

- "Ez a szegény koldus nem terheli magát ilyesmikkel" - felelte Yüeh-shan. - "Mélyértelmű tan bölcse lehetsz, de én nem értelek" - vélte a kormányzó. - "Ha érteni akarsz, föl kell mász a legmagasabb hegyre, helyet kell foglalj a csúcson; vagy le kell szállnod a legmélyebb tengerbe, és annak fenekén kell járkálnod. De mivel az igyadba sem vagy képes bemászni, anélkül hogy lelked terhét ne cipelnéd magaddal, hogyan is érthetnéd meg a zen lényegét?" - volt a válasz.

Nyogen: Az előírások betartója helyesen meditál és elnyerheti a bölcsességet. Mivel azonban sīla, dhyāna és prajñā egymástól el nem választhatók, de egyaránt lényegesek, egyik sem lehet különálló törekvés tárgya. A kormányzó kérdésének nem volt értelme. Nem értette Yüeh-shan zen-módszerét, de mivel tudatlanságát belátta, a szerzetes kész volt őt utbaigazítani.

Genro: Yüeh-shan hasonlatokkal élt; de a legmagasabb hegynek nem a csúcsa, és a legmélyebb tengernek nem a feneké a lényege. De még e megállapítás sem közelíti meg a valóságot. Mi tehát a teendő? - "Menjetek a szabadba és kertészkedjétek, vagy menjetek az erdőbe és gyűjtsetek rőzsét!" -

Fugai: - "Megállj! Megállj! Ne akard a vonakodó macskát a gyékényen átvonszolni. Karmolni fog, és csak növeli gondjaidat!" -

Nyogen: - "Helyes, de hogyan fejezzük ki magunkat?" -

11. CHAO-CHOU BETAKARJA FEJÉT

Egy szerzetes belépve Chao-chou sazen helyiségébe, az ott kuporgót betakart fejével találta. A szerzetes visszahúzódott. - "Testvér"-szól utána Chao-chou - "nehogy azt terjeszd majd, hogy nem akartalak sanzenre becsájtani!" -

Nyogen: Sanzen = zennel való egyesülés. A Rinjai-iskola e kifejezést használja. Történhet ez magányban, de többek társaságában is. A Soto-iskolában nem tesznek különbséget e két módszer között. Történetünk kolostora nem tartozott a két iskola egyikéhez sem; és a belépő szerzetes nem tartott igényt a "mester" címre. Ha meditálni akarsz oldaladnál ülök a zen-dóban. Ha kérdéssel fordulsz hozzám, a zen szellemében válaszolok. A lényeg a zennel való egyesülés. Ne szorgalmazd a koanok megfejtését, nem számtani műveletről van szó! Valószínűleg hideg volt az este, és Chao-chou ezért takarta be fejét. De ha kérdezni valója volt, miért húzódott vissza a szerzetes? Fugai így vélekedik: "Ostoba fickó volt ez a szerzetes. Azt hitte hogy mestere alszik, és mint a közönséges ember, álmában távol időzik. Még az alvó tigrisből is árad az erő. Szerzetesünk olyan emberhez hasonlatos aki üres kézzel tér meg gazdag országból." Chao-chou szavai segítőkészségét bizonyítják. Ha a szerzetes marad, részesül a Dharma áldásában. Szomorú, hogy vak és süket volt.

A Gyémánt-sútrában így beszél a Buddha: - "Subhūti, ha valaki azt mondaná, hogy a Tathāgata jő és távozik, ül vagy fekszik - a Tan értelmét nem fogta föl. Miért? Mert a Tathāgata nem érkezik sehonnan és nem távozik sehová, éppen ezért nevezik Tathāgatának." - Szerzetesünk ismerte a Gyémánt-sútrát, de nem volt tisztában értelmével.

Genro: Fehér felhő a csucs fölött,
zöld hegy fölött, a tó tulsó partján.
Boldogitson a látvány csodája,
magyaráznod szükségtelen.

12. SAN-SHÉNG TANITVÁNYT FOGAD

San-shéng egy napon, beszélgetés közben, így nyilatkozott:

- "Ha tanítvány érkezik, elébe megyek anélkül, hogy szándékomban volna segítségére lenni." - Szerzetestársa, Hsing-hua, tudomást szerezvén e kijelentésről, eképpen vélekedett: - "Ha tanítvány érkezik, én csak néhanapján megyek elébe, de ez esetben kész vagyok segítségére lenni."

Nyogen: Li-chi, a T'ang-kor nagy zen-mestere 867. január 10.-én távozott e világból. Röviddel halála előtt ezt mondta: - "Távozásom után tönkre ne tegyétek zenemet! Őrizzétek a tanítást." San-shéng, az egyik tanítvány, ezt kérdezte: - "Ki merészné zenedet tönkretenni?" - "Ha a zen felől érdeklődnék valaki, mit mondanál?" - érdeklődött Li-chi. San-shéng fölkiáltott: - "Hé!" - A mester elégedett volt a válasszal, és megjegyezte: - "Ki gondolhatná, hogy e vak számar képes volna zenemet tönkretenni?"

A buddhizmus gyakran tagadással fejezi ki az igazságot. Ily módon fogalmak és szavak csapdája elkerülhető. Midőn Li-chi azt mondta: - "...tönkre ne tegyétek zenemet" - dualisztikus formában nyilatkozott, és San-shéng ily értelemben válaszolt. Midőn azonban a mester azt kívánta tudni, m i k é n t marad az fön, a szerzetes tagadó formában felelt. A zen nem olyasmi amit mester a tanítványnak közve-títhetne. A szél kioltja a gyertya lángját, de az, ha az idő alkalmas, újra föllobbanhat. Alapjában ugyanazon lángról van szó. A zen értelmében a "nem-segítés" a legjobb segítség. Sokszor éppen a segítősándék a haladás akadálya. Igenés tagadás nélkül veszélyt jelent: tagadás igenlés nélkül megmerevedéshez vezethet.

Genro: Egyikük így szól: "Nem", a másik véleménye: "Igen". Így gondolják és gyarapítják az öröklött vagyont.

A Sárga Folyam ezer mérföldön át északnak tart,
majd keletnek fordulva hűmpölyög tova.
Hogy merre folyik - nem lényeges:
vize a Kun-lun sziklái közül ered.

13. CH' IEN-YÜAN A PAPIRFAL MÖGÖTT

Ch'ien-yüan mester papirfal mögött ült. Egy szerzetes aki sazen céljából kereste, félretolta a papirfalat és így köszöntötte: - "Igen különös." - A mester a szerzetesre pillantott és így szólt: - "Érted?" - "Nem értem" - hangzott a válasz. - "Mielőtt a hét Buddha megjelent a világban, minden olyan volt mint e pillanatban" - folytatta a mester: - "hogy lehetséges nem értened?" - Később e párbeszédet a szerzetes közölte Shi-shuang-al, a Dharma család másik zen-mesterével. Shi-shuang ily szavakkal magasztalta Ch'ien-yüant: - "Ch'ien-yüan mesterlövész, nyila mindig a fekete központba talál!" .

Nyogen: Japánban és Kinában papirfallal védekeznek a léghuzat ellen. Ch'ien-yüan sanzenre jelentkező tanítványára várva, egy ilyen paraván mögött ült. Szerzetesünk - "igen különös" - köszöntését nem kárhoztatom; de tanítója elég időt hagyott néki, hogy a Dharma fényét a papirfal mögött fölfedezze. Sőt további oktatásban is részesítette. A Dīgha-Nikāya Hīnayāna-szöveg hét Buddháról tesz említést, akik Gautamát megelőző világkorszakokban jelentek meg a földön. Ch'ien-yüan az ősi multra utalt szavaival: - "Mielőtt a hét Buddha megjelent a világban, minden olyan volt mint e pillanatban." - Ha a szerzetes Buddha-természetével tisztában lett volna, nem hangzott volna válasza így: - "Nem értem."

Tér és idő nem szab határt a zennek;
tízezer év: egyetlen gondolat.
Tudatod tárgya része a világnak.
Tér és idő nem szab határt gondolatodnak,
fölismered-e: a legkisebb a legnagyobb,
a legnagyobb a legkisebb; a lét annyi mint
nem-lét, a nem-lét annyi mint lét.
Ha fölismered: az egy sok, és a sok egy,
zened tökéletes.
Szemléleted immár: "nem-kettő".
Mindez csak hallgatással fejezhető ki;
de e csönd: nem mult, nem jelen, nem jövőendő.

Genro: Ch'ien-yüan már akkor eleget mondott, amikor rápillantott a szerzetesre.

Nyogen: Mi szerzetesek az otthontalanságot választottuk. Ezért a Tan Birodalmában se ragaszkodjunk a Dharma-családhoz. Shih-shuang dicsérte Ch'ien-yüant, de egyikük sem volt képes a zen közvetítésére.

Genro: Az ablak előtt éji zápor veri a banánleveleket,
a folyóparton tavaszi szellő borzolja a szom-
rufűzeket: az örökkévalóság üzenete,
itt és most - nem több és nem kevesebb.
A hét Buddhát emlegetni,
annyi mint kötél után nyulni,
ha a tolvaj elfogatott.

14. PAI-YÜN : FEKETE ÉS FEHÉR

Pai-yün a Sung-korszak egyik zen-mestere, írta az alábbi verset:

Nem időzöm ott,
 ahol mások időznek.
 Nem megyek oda,
 ahová mások tartanak.
 Mások elutasítását
 ez nem jelenti;
 csupán elválasztom
 a feketét és fehéret.

Nyogen: A buddhizmus szerint az egység különbözőség nélkül, hamisan értelmezett egység; valamint a különbözőség egység nélkül, hamisan értelmezett különbözőség. Mesterem Söen Shaku találóan mondja: - "Az emelkedő és süllyedő, az áradó és apadó hullámok, nem különböző formái-e az örök és egyetlen víztömegnek? A hold vidám fénye egymágában világít a magasban, de a harmatcseppekben tükröződve, megsokszorozódik ragyogó képe! Fény és tükröződés: a maga nemében mindegyik tökéletes."

A zen nem igenlés és nem tagadás. Mint a kormány, amely jobbra és balra fordul, helyes irányba vezérel. Történetünk mestere óva int bármely oldalhoz való ragaszkodástól. Szerinte a világban számos szónok hiszi, hogy fontos üzenetet közvetít. Hallgassátok meg őket, de jusson eszetekbe: - "Nem időzöm ott, ahol mások időznek. Nem megyek oda, ahová mások tartanak."

A koan azonban azt is mondja: - "Mások elutasítását ez nem jelenti." Szimpatizálhatunk különböző világfölfogásokkal, anélkül hogy bárme-lyikhez csatlakoznánk. Valamely irányzat képviselőjét megvendégelhetjük, teával kínálhatjuk - zennel ajándékozhatjuk meg. Bárki jöhet és távozhat - amint kedve tartja. A koan így zárul: - "Csupán elválasztom a feketét és fehéret." És ez annyit is jelent, hogy mi magunk s z i n t e l e n e k vagyunk.

15. TA-T'ZU BELSŐ KULTURÁJA

Ta-t'zu ily szavakkal fordult testvéreihez: - "Jobban teszitek ha egy lányira befelé hatoltok, mintha tiz lányira kifelé terjesztenétek a Dharmát. Egyetlen hüvelyknyi belső kultura többet ér, mint tiz hüvelyknyi tanítóbeszéd." - Magyarázatként Tung-shan az alábbiakat fűzte e szavakhoz: - "Arról beszélek, ami felől meditálok; és a felől meditálok, amiről nem tudok beszélni."

Nyogen: Ta-t'zu, vagy másképpen Huan-chung mester /780-826/ a Ta-t'zu hegy kolostorában élt. Tung-shan 27 évvel fiatalabb kortársa volt. Mielőtt Tung-shan szavait megérthetnétek, Ta-t'zu mondásával kell tisztában legyetek.

A Mahāyāna követője minden lény megmentésére törekszik, megszabadítván azokat a "nem-tudástól". E szándék tiszteletreméltó, de közben nem szabad megfélekezni önmagunk szüntelen műveléséről.

A másoktól hallottak puszta ismételtetése meghamisítja a Dharmát.

16. KUEI-SHAN: AZ IDŐRŐL

Kuei-shan így beszélt szerzeteseihez: - "Télen, minden esztendőben megismétlődnek a hideg napok. Az utóbbi évben éppen olyan hideg volt, mint ezidén, és jövőre ugyancsak hideg várható télre. Mondjátok meg nékem, mit ismételnék az év napjai?" - Yang-shan, a legidősebb tanítvány a mester elé állva, kezeit melle előtt keresztzte, jobbát bal öklére helyezte. - "Sejtettem, hogy kérdésemre nem tudod a választ" - jegyezte meg Kuei-shan, és ifju tanítványa, Hsiang-yen felé fordult: - "És mi a te véleményed?" - "Bizton tudom, hogy kérdéseted képes vagyok megválaszolni" - mondta Hsiang-yen. Mestere elé lépett és pontosan úgy cselekedett mint társa. Kuei-shan azonban figyelemre sem méltatta, és így szólt: - "Örömmel tölt el, hogy a legidősebb tanítvány nem tudott válaszolni."

Nyogen: Kuei-shan kolostora magas hegyre épült, ahol a szerzetesek sokat szenvedtek a tél hidegétől. A mester arra intette tanítványait, hogy ne tékozzák idejüket, de igyekezzenek előre jutni az ösvényen. Mi az idő? Mikor kezdődött és mikor végződik? Miképpen gyakorlandó a zen? Hogyan valósítható meg a mindennapi életben?

Mikor Hwei-shan így szólt: - "Sejtettem, hogy kérdésemre nem tudod a választ", Yang-shan tunyaságából kívánta fölírni. Elismerve a két szerzetes tapasztalatait, egyben a maga módján mutatott rá a lényegre: a szavak elégtelen voltára.

17. TA-SUI TEKNŐSBÉKÁJA

Egy szerzetes a Ta-sui kolostorkertjében mászkáló teknőcöt szemlélve így szólt: - "A lények csontjait hus és bőr borítja; e jószág usát és bőrért miért borítja csont?" - Ta-sui mester levetette egyik saruját és lefődte azzal a teknőcöt.

Nyogen: Történetünk szerzetese elsiétve vont le következtetést. Ugy vélte, hogy ami egyik esetben helytálló, az máskor is igaz. Ta-sui gesztusával a helyes szempontra igyekezett figyelmeztetni. Ha szokatlan látunk, óvakodjunk a téves következtetéstől. Igyekezünk a korlátozó elképzelésektől szabadulni, és a valóságot meglátni. Mi a halál? Mi a születés? Ki a Buddha? Mi a megvilágosodás? Jtalok Genro szavaira:

Genro: Ifjúkori barátaim
 hirnevet szereztek.
 Filozofálnak és
 értekezéseket írnak.
 Én megöregedtem, és
 minderre alkalmatlan vagyok.
 Füstölőt égetek,
 illatfelhőbe burkolózom.
 A szél szavát lesem, amely
 ablakomon a bambuszfüggönyt
 meglebbenti.

16. LIN-CHI FENYŐT ÜLTET

Egy napon, amikor Lin-chi a kolostor kertjében fenyőt ültetett, arra járt Huang-po. - "Annyi szép bokor virul kolostorunk körül, mi végre ez a fa?" - kérdezte. - "Két okból" - felelte Lin-chi: - "először örökzöldje tegye még szebbé kolostorunkat, másodsor védekezze az utánnunk itt lakó szerzeteseket." - "Önbizalmad nem tetszik nekem" - szólt Huang-po. Lin-chi nem törődve mestere szavaival, maga elé dörögött: - "Készen vagyok" - mondta, és a fa körül megtaposta a földet. - "Réveden marad fönnt tanításom" - jegyezte meg Huang-po.

Nyogen: Lin-chi zenjéről tett bizonyítást, amikor a kolostorban, ahol a Dharmára oktatták, fát ültetett, azt kívánva hogy az utódok lássák majd hasznát. Mestere ismerte gondolatait, de úgy tett mintha csak a kert érdekelné. Lin-chi ily értelemben válaszolt, anélkül hogy a zenre utalt volna. Ily módon őriztessék a zen. Mi mást tehet a mester azonkívül, hogy megdicséri tanítványát?

19. CHAO-CHOU LÁTOGATÁSRA KÉSZÜL

Chao-chou egy hegyi-templom meglátogatására készült. Egy idő -
sebb szerzetes átnyújtotta néki költeményét:

Nem szentély-e minden hegység?
Vándorbotot ragadni érdemes-e,
Ts'ing-liangot fölkeresni -
van-e célja?
Oroszlán megjelenése a felhőben,
nem biztató előjel.

Chao-chou a vers elolvasása után ezt kérdezte: - "Milyen az igazi szem?" - A szerzetes nem válaszolt.

Nyogon: A T'ang korból való kínai vers így hangzik:

Minden hegy Mañjushrī temploma,
ama kék ott a távolban,
és eme zöld itt a közelben;
minek Ts'iang-liang csucsát megmászni?
A sūtrák szerint Mañjushrī oroszlánon ül.
A felhők a hegy fölött, ily képet
vetítenek eléd.
A zen-tanítvány szemében ez látszat:
nem ilyen az üdvösség, amit ő keres.

Senro dicsérőleg szól úgy a költeményről, mint Chao-chou kérdéséről. Egy koanban ezt olvashatjuk: - "Avalokitesvara ezer szem közül melyik az igazi?" Ha ezt a kérdést értjük, úgy Chao-chou szavai is világosak. A szerzetes válasza helyes, de miért törte meg a némaságot a vers megírásával? Ha Chao-chou az igazi szem birtokosa volt, miért érdeklődött felőle? Nos: Milyen az igazi szem?

20. TÉ-SHAN A RÉGI MESTEREKRŐL BESZÉL

K'uo, egy napon Té-shan mestert kiszolgálva, ezt kérdezte:

- "Ugy vélem a régi kor bölcsei valahová eltávoztak. Kérlek világosíts föl, mi lett belőlük?" - "Nem tudom hol vannak" - hangzott a válasz. K'uo csalódott volt. - "Oly közlésre számítottam, amely vágató paripaként érkezik, de olyat kaptam mely teknőcként vánszorog." Té-shan úgy tett mintha legyőzték volna. A következő napon Té-shan megfürdött, majd szobájába vonult vissza, ahol K'uo teával kínálta. - "Hogy hangzik a tegnapi koan?" - kérdezte, miközben a szerzetes vállára veregetett. - "Zened ma jobb" - hangzott a válasz. Té-shan néma maradt, mintha legyőzték volna.

Nyogen: K'uo a régi mesterek felől érdeklődvén, úgy kérdezett mint azok akik a mennyben magasrendű világot látnak, ahol az eltávozottak tovább tevékenykednek. Míg mesterét hiven szolgálja, ily kérdések ne nyugtalanítsák. Mester és tanítvány nem különböznek egymástól, a tanítvány Dharmája része a tanító Dharmájának. Té-shan barátságos magatartása ellenére, így vélekedhetett: - Miért szólnék, hiszen álomképek rabja. -

Genro: A régi mesterek szive, mint a vas: hideg, kemény.
Emberi érzés nem közelíthet hozzájuk.
Mint a villám varázsa, elhatol a fényük:
előre és hátra, kívülre és belülre;
emberi itélet nem érinti őket.
Hegy csucsáról óceán mélyét nem fürkészheted.
Mester mellett is szükséges az egyéni törekvés.
Té-shan és a szerzetes
nem válhatnak asztalszomszédokká.

21. FÉN-YANG VÁNDORBOTJA

Főn-yang vándorbotjára mutatva, így szólt tanítványaihoz:

- "Aki tökéletesen érti a vándorbotot az a zen ösvényén célba ér."

Nyogen: A zen-szaxzetesek gyalog jártak be messzi földeket, kezükben vándorbottal. Fén-yang ifjukurában sokat vándorolt, és hetven mestert látogatott meg. Botját emlékként őrizte. Történetünkben a vándorbot a mester zenjére utal. Nem emléktárgy, de jelkép sem - tehát micsoda lehet? Ti szemeitekkel nem látjátok, kezetekben nem tarthatjátok, orrotokkal nem szagolhatjátok, füleitekkel nem hallhatjátok, nyelvetekkel nem izlelhetitek. De gondolataitokkal sem közelíthetik meg. És erről van szó!

Genro: A múlt, jelen és jövő Buddhái elérik a megvilágosodást, tökéletesen értik a vándorbotot. A patriarchák sora célhoz ér e bot segítségével. Fén-yang szavai helytállóak. Én mégis azt mondom: - Aki e vándorbotot tökéletesen érti, az nem befejezi utját, hanem elkezdheti vándorlását.

Vándorbot - hossza hét láb!
 Aki érti, bejárhatja a mindenséget.
 Van aki délnek, van aki keletnek tart,
 mégis a kapun belül tartózkodik.
 De be kell fejezzék vándorlásukat,
 még mielőtt a kapun tuljutnának.
 Kao-t'ing a folyó tulpártjáról
 köszöntötte Té-chant;
 Té-chan legyezőjét lengetve, válaszolt:
 s e pillanatban nyerte el Kao-t'ing
 a megvilágosodást.
 Hsüan-shan a hegy csucsára törekedett,
 hogy mesterével találkozhassek.
 De elesett, és megsebezte lábát.
 Ekkor nyerte el a fölszabadulást.
 Így beszélt: Bodhidharma nem járt Kinában,
 utóda soha nem járt Indiában.

22. PA-LING TITKOS HAGYOMÁNYA

Egy szerzetes e kérdéssel fordult Pa-linghoz: - "Mit jelentenek e szavak: 'Kelet és Nyugat titkos hagyománya?'" - "A Harmadik Patriarcha Énekéből idéztél?" - érdeklődött Pa-ling. - "Nem" - válaszolta a szerzetes - "ezek Shih-t'ou mester szavai." - "Tehát tévedtem" - mentegetőzött Pa-ling - "második gyermekkorát élő aggastyán vagyok."

Nyogen: Pa-ling, a Bodhidharmát követő Tizenharmadik Patriarcha, Yün-men utóda. Shih-t'ou a Nyolcadik Patriarcha. Énekének címe Sant'ung-ch'i, azaz "Eggyéválás", éppen oly ismert volt a szerzetesek körében, mint a Harmadik Patriarcha műve, a Hsin-hain ming, azaz a "Szellemben vetett bizalom könyve". Nincs olyan szerzetes aki e két munkát összetévesztené. Pa-ling azt kívánta, hogy a szerzetes maga találja meg a helyes szavakat, mivel így juthat a hagyomány birtokába; másképp ez sem Keleten sem Nyugaton nem lehetséges fel.

Könyveket bujni, szövegeket idézni - mit ér? Ha a kérdés bensőtökből fakad, úgy a választ is megkapjátok.

23. HSÜEH-FÉNG FÁRAT DÖNT

Hsüeh-féng, tanítványával Chang-shenggel az erdőbe ment, hogy fákat döntsön ki. - "Fejszéd el ne engedd, míg csapásaid a fa velejébe nem hatoltak" - intette tanítványát. - "Kettéhasítottam!" - válaszolta a tanítvány. - "A régi mesterek szivből szivbe közvetítették a tanítást" - folytatta Hsüeh-féng - "hogyan áll a dolog teveled?" - Chang-shéng elhajította a fejszét, és így szólt: "Közvetítettett." A mester botot ragadott és elverte szeretett tanítványát.

Nyogen: A szerzetesek közösen végzik munkájukat, akár a zenedőben meditálnak, akár hétköznapi tevékenységet folytatnak. Biztos, hogy e két szerzetes bensőjét beragyogta a Dharma fénye. Sokan kutatják az igazságot mesterek vezetésével, de csak kevesen jutnak el "a fa velejéig"! Legfőljebb a kérget hasítják föl, és mástól várják hogy a törzset kettéhasítsa.

Chang-shéng célba ért, még mielőtt mestere befejezte volna oktatását. Hsüeh-féng elégedett volt. Miért mondta azonban a szerzetes a fejsze elhajítása után: "Közvetítettett." Megérdemelte az ütlegetket.

Genro: Chang-shéng fejszéje kiváló volt,
egyetlen csapása nyomán kettéhasadt a fa.
Hsüeh-féng a botját használta,
köszörülvén a fejsze élet.

24. NAN-CH'UAN ÉLETKORA

Nan-ch'uan egy alkalommal elmulasztotta helyét étkezéskor elfoglalni. Tanítványa, Huang-po, aki a szerzetesek előljárója volt, a helyére telepedett. Nan-ch'uan így szólt: - "E hely a kolostor legidősebb szerzetesét illeti meg. Milyen idős vagy?" - "A történelem előtti Buddha idejéből származom" - válaszolta Huang-po. - "Ezek szerint az unokám vagy" - mondta Nan-ch'uan - "távozz tehát". Huang-po átadta helyét a mesternek, de közvetlenül mellette foglalt helyet.

Nyogen: A szerzetesek minden bizonnyal tisztelték mesterüket és előljárójukat. Minden szerzetes kötelessége azonban, hogy fölta-
lálja magát minden helyzetben, tekintet nélkül korra vagy rangra. Huang-po szerzetestársai személyes ragaszkodását kívánta megtörni. A "buddhista kor" a fölavatástól számít, és erre a szerzetesek sokat adnak. Hogy a történelem előtti Buddha kora hány évet jelent, annak nincsen jelentősége. Az idő határolt és mulandó. Nan-ch'uan az örök-kévalóságban élt, melynek sem kezdete sem vége nincs. Ezért szöli - totta föl Huang-pót a hely átadására. Ha azonban Huang-po eredeti helyét foglalta volna el, ellentmondott volna önmagának. Azáltal azonban, hogy mestere mellett foglalt helyet, ura maradt a helyzetnek.

25. YEN-T'OU VÖDRE

Három szerzetes, Hsüeh-féng, Ch'in-shan és Yen-t'ou összetalálkozott a kolostor kertjében. Hsüeh-féng egy vödörre mutatott. Ch'in-shan így szólt: - "A víz tiszta, a hold képe tükröződik benne." - "Nem, nem" - vetette ellen Hsüeh-féng - "ez nem víz, az nem hold". Yen-t'ou fölborította a vödört.

Nyogen: Amikor Hsüeh-féng a vödörre mutatott, a világot átható Buddha-testre utalt. Ch'in-shan hangulatát egy régi buddhista költemény érzékelteti:

A Bodhisattva holdja
hideg és tiszta;
uszik az Üres égboltozaton.
Ha bensőd nyugalmas,
mint a csöndes tó,
megpillantod a Bodhi képét.

Hsüeh-féng kijelentése: "ez nem víz, az nem hold" a dolog lényegére utal. Yen-t'ou viselkedése, a vödör fölborítása, a tagadó álláspontot is kiküszöböli. A zen nem vallás, nem filozófia.

Genro: A kertben, fák és virágok közt,
a toronynál, zenében gyönyörködve,
két vendég borban leli örömet.
Aranycsészéket emelgetnek
a fakó holdfényben.
Hirtelen fülemile röppen föl
az ágak közül,
s harmat hull a levelékről.

Fugai: Fülemile? Nem! Főnix volt.

26. HSÜEH-FÉNG PONTOSSÁGA

Hsüeh-féng a Tung-shan kolostor szerzetes-szakácsa a reggelit mindig pontosan szolgálta föl. Egy napon Tung-shan megkérdezte: - "Hogyan tudod az időt oly pontosan betartani?"

- "A holdra és a csillagokra nézek" - hangzott a válasz.

- "Ha esik vagy köd van, mit teszel akkor?" - kérdezett tovább Tung-shan. Hsüeh-féng néma maradt.

Nyogen: Hsüeh-féng korában még nem volt ébresztőóra, de a szerzetesek naponként pontosan négy órakor keltek, hogy még a reggeli előtt egy órát elmélkedésben töltsenek. Hsüeh-féng az étket már napkelte előtt elkészítette, és gongja mindig a kellő időben szólalt meg; sem előbb, sem később. Tung-shan kérdésében dicséret rejlett, és Hsüeh-féng válasza mértéktartó volt; önelégültség nem érződött benne. A félreértés elkerülése miatt hangzott el a következő kérdés: - Ha esik vagy köd van, mit teszel akkor? - A szerzetesek esetleg azt hitték, hogy a szakács pontossága a holdtól és a csillagoktól függ. Ma már létezik ébresztőóra, amely figyelmeztet, de helyesen és pontosan csak akkor végezhetjük munkánkat, ha a zen szellemében uralkodunk a mindenkori helyzeten. Kormányoznunk kell az időt, nehogy az idő kormányozzon minket. Tung-shan azt kívánta, hogy a szerzetesek tanuljanak Hsüeng-féngtől. Megértették-e szándékát?

Genro: Ha Tung-shan engem kérdez: mit tennék eső vagy köd esetén, ezt válaszoltam volna: nézném az esőt és örvendeznék a ködnek.

Fugai: Bocsanatotokat kérem, de kedvem volna kést ragadni és nyelveteket kivágni. Hiszen Hsüeh-féng megadta a választ.

27. YANG-SHAN TIZEZERNYI DOLGA

Yang-shang ezt kérdezte Kuei-shantól: - "Ha tizezer dolog ér, mit cselekszel?" - Kuei-shan így felelt: - "A zöld nem sárga, ami hosszú nem rövid. Minden dolog szükségszerű, miért is kellene beavatkoznom?" - Yang-shan tisztelettel meghajtott a magát.

Nyogen: Yang-shan, Kuei-shan tanítványa és későbbi utóda. Ha valaki szellemében képet alkot, úgy az dolog képét veszi föl. A budhizmus a szellemi dolgokat éppen oly reálisaknak tartja mint az érzékelhetőket /illetve mindkettőt irreálisnak/. Ha öröm és bánat lépnek föl egyidőben, ha kéj és fájdalom hatalmasodik el az emberen, mi képpen uralkodjék fölöttük? Ha egyidőben kell döntsön nyereség és veszteség, vonzalom és taszítás között, milyen legyen magatartása?

A zen-tanítvány egyszerre csak egy dologgal foglalkozhat. Ha asztalodban valami után kutatsz, úgy told be a fiókot amely a keresettet nem tartalmazza, és huzz ki egy másikat. Minden fiókban lehetnek fontos dolgok, de ha a keresett nincs köztük, úgy a többi miért is érdekelne? És mégis, az emberek nem így tesznek, ha szellemük tartalmáról van szó. Aki olvasás közben édességet szopogat, vagy írás közben zenét haligat, képtelen koncentrációra.

28. LUNG-YA VÉGSŐ ÁLLAPOTA

Egy szerzetes Lung-yától ezt kérdezte: - "Hová jutottak a mesterek, amikor elérték a végső állapotot?" - "Betörökhöz hasonlítottak, akik üres házba lopakodtak" - hangzott a válasz.

Nyogen: Történetünk szerzetese azt hitte, hogy a mesterek olyvalami birtokában vannak, amivel más nem rendelkezik. Holott ennek éppen az ellenkezője igaz: semmit nem birtokolni mindabból, ami másoknak van. Lung-ya válasza felületeseznek tűnhet, de a kérdezőt illetően helyes. Az utolsó koan után olyformán érdeklődött, mintha holmi vizsgakérdésről volna szó. Álmában senkinek sem volt képes a zen-állapotot elképzelni, mégis mohón nyult az áhi ott után. Lung-ya válasza utasította "üres házba".

Valakit egyszer megkérdeztek, mit hordoz bensőjében, hogy olyan nyugodt és elégedett? A válasz is kérdés volt: mit hordozol bensődben, hogy oly nyugtalan és elégedetlen vagy?

Genro: Kard élén járt,
                   folyó jegére lépett;
                   üres házba hatolt,
                   hisz lopni nem kívánt.
                   Visszatért otthonába,
                   nézte a fölkelő napot,
                   szemlélte a holdat és csillagokat.
                   Gondtalanul rózta az utcákat,
                   élvezte a simogató szellőt.
                   Azután fölnyitotta kincseskamráját:
                   még álmodni sem merte volna,
                   hogy a rengeteg drágaság
                   kezdettől tulajdona volt.

29. YANG-SHAN KÖSZÖNTI MESTERÉT

Száz napi távollét után Yang-shan köszöntötte Kuei-shan mestert.

- "Egész nyáron nem láttalak" - szólt Kuei-shan - "mivel foglalkoztál?"
- "Darabka földet miveltem, egy kosárnyi kölest arattam" - válaszolta Yang-shan. - "Nem töltötted haszontalanul az időt" - állapította meg Kuei-shan. - "És te mivel töltötted a nyarat?" - érdeklődött Yang-shan.
- "Naponkint egyszer étkeztem, és néhány órát aludtam éjjél után" - felelte az idős szerzetes. - "Nem töltötted haszontalanul az időt" - vélekedett Yang-shan, és kinyújtotta nyelvét. - "Valamelyes önbecsülésről tehetnél bizonyosságot."

Nyogen: Kuei-shan kolostorában 1500 szerzetes élt, kiknek nagy-része egész napon át elmélyedésben töltötte idejét a zen-dőban. Né-hányan a konyhán, mások a földeken dolgoztak. Mindegyikük a maga mód-ján szolgálta a Dharmát. Mester és tanítvány beszélgetése egymás el- ismerését tükrözik, de a zen értelmében a tanítvány szavaiból kicseng az önelégültség. Hamis beállítottságára ráébred mestere figyelmezte- tése nyomán.

Genro: Kuei-shan kolostorában
 nincs szerzetes ki idejét tékozolná.
 Csöndes munkával, nyereséggel, veszteséggel
 nem törődve, szolgálják a Dharmát.
 Szelid madarakon dísz a vörös szalag,
 de lábaikon mégis bilincsként feszül.
 A szerzetes ne ragaszkodjék még szabadságához sem.
 Egyikük nyelvet ölt, hogy az ütleget elkerülje,
 mely jóakarattal azért érné,
 hogy testéről, szelleméről lehulljon a bilincs.

30. T'AI-TSUNG ALMA

T'ai-tsung a Sung-dinasztia egyik császára, egy éjszaka azt álmodta, hogy istenség jelent meg előtte. A jelenség arra figyelmeztette, hogy ébressze föl magában a vágyat a megvilágosodás iránt. Reggel az uralkodó megkérdezte udvari papját: - "Miképpen ébresszem föl magamban a vágyat a megvilágosodás iránt?" - A pap nem válaszolt.

Fugai: A császár még akkor sem volt ébren, amikor a kérdést a papjához intézte. Jade-tálat, törölközőt, jeges vizet kellett volna hozzanak a szolgák, hogy a császár azonnal megmossák. A pap nem érdekelte meg hivatalát; neki lett volna kötelessége a császárt éberségre ösztönözni. Válaszolni sem tudott: semmirekellő volt.

Nyogen: A császár öntudatlanul vágyott a megvilágosodás után, ezért álmódott róla. A pap tudta, hogy a válasz céltalan, míg a császár gondolkodása dualisztikus. De némasága nem volt elég "beszédese" - nem hatolt az álmodó szívéig.

Genro: A pap helyébe ezt feleltem volna: - "Kérdezte volna felséged az álombeli istenséget." -

Fugai: Jó volna tudnom, hogy mesterem találkozott-e a császár istenségével. Ha így volna is, a tanács akkor is elkészt.

Nyogen: Mi a megvilágosodás? Mi jelezheti hogy azután törek - szünk? A Buddha megvilágosodásakor mély részvétet érzett mindenek iránt, és elhatározta hogy munkálkodni fog érdekükben. A négyszeres fogadalom kelti föl a vágyat a megvilágosodás iránt.

31. KUEI-SHAN KÉT TISZTSÉGVISELŐ SZERZETEST SZÓLIT MAGA ELÉ

Kuei-shan mester gondnokát szólította. Midőn az megjelent, így szólt: "A gondnokot hívtam, nem téged." A szerzetes nem tudott mit felelni. A mester ezután a szerzetesek előljáróját hívta, és miután az belépett, így beszélt: "A szerzetesek előljáróját hívtam, nem téged." Az előljáró nem tudott mit válaszolni.

Nyogen: A gondnok a kolostor javait kezeli, az előljáró a zenedőben figyelemmel kíséri a szerzetesek gyakorlatait. Történetünk két szereplőjét nem tette elbizakodottá hivataluk, de ha a mester előtt megjelentek, igényt tartottak tanításaira. Kuei-shan figyelmét e kettős magatartás nem kerülte el, és feddésben részesítette mindkettőjüket.

32. FÉN-YANG MEGZABOLÁZZA AZ EGET

Egy szerzetes e szavakkal fordult Fén-yanghoz: "Ha ezer mérföld körzetében nem mutatkozna felhő az égen, mit tennél?" - "Botommal zaboláznám meg az eget" - válaszolta Fén-yang.- "Miért kárhoznád az eget" - folytatta a kérdezősködést a szerzetes "Mivel nincs eső ha szükséges volna, és nincs napsütés ha szeretnénk" - jelentette ki Fén-yang.

Nyogen: A zen-szerzetes fegyverező eszköze a hosszú bambuszbot. Még a Buddha és a patriarchák sem menekülhetnek e bot elől. E bot rázkódtatja meg a mindenséget. Ha az univerzumban megbomlik a harmónia, Fén-yang botjával igyekszik rendet teremteni. Történetünk szerzetese együgyű álmodozó volt, aki zavartalan boldogság után áhítozott. Fén-yang első válasza figyelmeztetés, a második olyan ami a kérdező szellemi nivójának megfelelt.

33. YÜEH-SHAN MEGOLDJA EGY SZERZETES PROBLÉMÁJÁT

Midőn Yüeh-shan bevégezte reggeli prédikációját, az egyik szerzetes így szólt: - "Nem boldogulok problémámmal, kérlek segíts." - Legközelebbi tanítóbeszédem alkalmával megoldom" - válaszolta Yüeh-shan. Este, amikor a szerzetesek összegyülekeztek, Yüeh-shan ezt mondta: - "Az a szerzetes aki reggel problémája miatt gyötrődött, tústént lépjen elé." Midőn a szerzetes eléje ért, dűrván megragadta és így beszélt: - "Nézzétek ti szerzetesek, ennek a fickónak problémája van!" - Ezután eltolta utjából a szerzetest és szobájába ment, anélkül hogy az esti tanítást megtartotta volna.

Fugai: Nos, szeretett testvérem, te nagyra becsülöd a meditációt. De létezhet-e meditáció probléma nélkül? De ne kérd mestered vagy más segítségét. A mester már reggel megoldotta a problémát, de te nem értetted. Este azután oly hatásos tanításban részesített, amelyben kiöntötte szívét.

Nyogen: A közelmúltban egy japán pap keresett föl a zen-dóban. - "Mi a zen?" - kérdezte. Ujjamat ajkamra téve sugtam: - "A meditáció helyén nem beszélünk." A könyvtárban megismételte a kérdést. Ujjamat ajkamra téve figyelmeztettem: - "A könyvtárban csöndben olvasunk." A konyhában már szóhozjutni sem engedtem és ezt mondtam: - "E helyen szótlanul főzünk és némán étkezünk." Midőn bucsuzáskor a kapuban álltunk, újra megszólalt: - "Mi a zen?" - azután távozott.

34. HSÜEH-FÉNG NYILATKOZIK A BUDDHA-TERMÉSZETRŐL

Egy szerzetes ily szavakkal fordult Hsüeh-fénghez: - "Értem, hogy a Çravaka fokozaton az ember Buddha-természetét éjszakai holdként érzékeli, s hogy a Bodhisattva fokozatot elért ember ragyogó napként fogja föl Buddha-természetét. De áruld el nekem, hogyan érzékeled tulajdon Buddha-természetedet?" - Hsüeh-féng válasza három botütés volt. A szerzetes erre egy másik tanítót keresett föl, akinek szintén föltette a kérdést. Ye-t'ou szintén három botütéssel válaszolt.

Nyogen: Aki a buddhizmust tanulmányozza, aki a lét szenvedéseitől szabadulni igyekszik, fölismeri hogy minden szenvedés alapoka a vágy, gyűlölködés és nem-tudás. Ha e három méregtől szívünk megtisztul, úgy Buddha-természetünket éjszakai holdként képzelhetjük el. A Çravaka ösvényen haladunk. Aki a buddhizmussal azért foglalkozik, hogy a szenvedő lények megszabadításán munkálkodjék, az mindenkiben fölismeri a Buddha-természetet; az ragyogó napként jelentkezik szemléletében. Ily fölismerésre jut a Bodhisattva-ösvény vándora.

A szerzetes megállapításai tehát részben helytállóak, de hibázott amikor Hsüeh-féng Buddha-természete felől érdeklődött. A mester általában botütésekkel akarta fölébreszteni.

35. LI-SHI KÖLTEMÉNYE

Li-shi, aki harminc évet töltött Tzu-hu hegyén, az alábbi verset írta:

- "Harminc évig időztem Tzu-hu hegyén.
Egyszerű étket, naponkint kétszer fogyasztottam.
Hegyet másztam, majd visszatértem kunyhómba:
megacéloztam izmaimat.
Nincs kortársaim között senki, aki rámismerne."

Nyogen: Madárként, amely nyomot nem hagyva szeli át az égboltozatot, éljen a szerzetes. Lao-tse így ír: - "Hogy az ellentéteket elkerülhesse, a bölcs nem-cselekvéssel oldja meg feladatait, szavak nélkül tanít..." Történetünk szerzetese a föntiek szellemében igyekezett élni, nem törődve mások véleményével.

Genro: Ha kedve tartja hegyet mászik,
fehér felhők a kísérői.
A nyugalomban az örökkévalóság
üdvét élvezzi.
Csak a zen követőire várnak
ily örömök.

36. HOL TALÁLKOZUNK A HALÁL UTÁN?

Tao-wu meglátogatta beteg bátyját Yün-yen szerzetest. - "Hol találkozhatom veled ha meghalsz, és csak holttested hagyod hátra?" - kérdezte. - "Ott találkozunk, ahol senki meg nem születik és senki meg nem hal" - válaszolta a beteg. Tao-wu elégedett volt a felelettel és így vélekedett: - "Azt kellett volna felelned, hogy nincs oly hely ahol senki nem születik és senki nem hal meg, és ezért egyáltalában nincs szükségünk találkozásra."

Nyogen: Ugy Tao-wu, mint Yün-yen, Yüeh-shan mestertől tanulták a Dharmát. Később mindketten híres mesterekké váltak. Történetünk idején még nem ismerték föl a zen lényegét. Tao-wu rosszul tette, hogy beteg bátyját ily kérdéssel zaklatta. Az anicca /mulandóság/ világában mindannyian a halál elébe megyünk. Egészséges és beteg naponkint szembenáll a halállal a dukkha /szenvedés és állandótlanság/ világában. A buddhista szerzetes tisztában van az anatta /nem-én/ igazságával; dukkha nem érinti, tul jutott az anicca birodalmán.

A beteg szerzetes válasza nem volt ügyetlen, de még tartalmazta a spekuláció nyomát. Helyében így feleltem volna: - "Ne legyen gondod, veled meditálok amíg csak élünk." Tao-wu helyesbitése szörszálhasogatás. Yün-yen helyében kinevettem volna.

Genro: Tao-wu mindent elveszit, Yün-yen mindent elnyer. Utóbbi így szól: - "Ott találkozunk...". Előbbi azt mondja: - "... egyáltalában nincs szükségünk találkozásra." Nem kell viszontlássák egymást, ezért fognak találkozni. Találkoznak, mivel nincs szükségük egymás látására.

Igaz barátság független a távolságtól.

Találkozás, nem-találkozás - nem különböznek.

Az öreg, virágzó barackfa északi és déli ágán egyaránt a tavasz teljessége pompázik.

37. HSÜEH-FÉNG SZENTSÉGE

Egy szerzetes ezt kérdezte Hsüeh-féngtől: - "Hogyan válhat valaki szentté?" - "Nem csak együgyűség révén" - hangzott a válasz. - "És ha valaki személyiségét feledte, válhat így szentté?" - folytatta a kérdezősködést a szerzetes. - "Amennyiben ez egyedül sajátmagát érinti, talán" - felelte a mester. - "És mi lesz további sorsa" - volt a következő kérdés. - "Méh nem tér vissza az elhagyott kashoz." -

Nyogen: Egy koan megvilágítja e történetet. A tanítvány kérdi: - "Mi a zen?" - "Ta'in" - felelte a mester. A kínai szó jelentése: apa, anya, tulajdon, én; de lehet: bizalmas, összekötött; és mint ige: szeretni, ismerni, szem előtt tartani. Szerzetesünk úgy törekszik a szentség után, mint a Sufi, aki szeretet után vágyakozik. Hsüeh-féng a zenjét egy mondattal fejezte ki: - "Méh nem tér vissza az elhagyott kashoz." - A zen szerzetes szelleme örökkévalóságtól örökkévalóságig vándorol és semmihez sem ragaszkodik.

38. TÁVOZÁS ÉS VISSZATÉRÉS

A szerzetes kérdése: - "Mit tartasz oly szerzetes felől aki elhagyja kolostorát és nem tér vissza?" - A mester válasza: - "Hálátlan számár." - A tanítvány új kérdése: - "És mit tartasz oly szerzetes felől aki elhagyja kolostorát és idő múltán visszatér?" - A mester így felelt: - "Emlékezik a jótéteményekre."

Nyogen: A kolostorba lépő megfogadja, hogy onnan nem távozik mindaddig míg a fölismerés birtokába nem jutott. Ha távozik, úgy ez annyit jelent, hogy célját elérte. Ha azonban a szerzetes azt képzeleli hogy valamit elért, úgy elveszítette a zent, és így kolostorbéli tartózkodása céltalan.

Genro: Az én válaszom ez lett volna: - "Az a szerzetes bolond."
Vagy: - "Ravasz róka".

39. HÁROMSZORI SZÓLÍTÁS

Chung-kuo-shih, a császár tanítója, egyik szerzetesét szólította: - "Ying-chén!" - "Igen" - hangzott a válasz. Tanítványát megbírálandó, a mester újra kiáltott: - "Ying-chén!" - "Igen" - válaszolta másodszor is a megszólított. A hívás harmadszor is elhangzott: - "Igen" - volt újra a felelet. - "Tulajdonképpen elnézésed kellen kérem a szólókatások miatt" - mondta Chung-kuo-shih - "vagy inkább neked kellene bocsánatomat kérni."

Nyogen: Történetünk idején a nagy mester száz évnél is idősebb volt. Ifju tanítványa már bírta a Dharma világosságát. A mester szólítására "igen" volt a válasz és ezzel a zen-párbeszéd véget is ért. A mester azonban próbára kívánta tenni a tanítványt és újra kiáltott. Ying-chén elérte a szándékot és türelmesen újra felelt, és így tett harmadszor is.

Genro: Az öreg mester jószívű volt, a tanítvány örzetlen.

40. A KISZÁRADT FOLYAM

Hsüeh-féngtől ezt kérdezte egyik szerzetese: - "Ha a zen vén folyama kiszárad, mi marad vissza?" A mester így felelt: - "A feketlen víz, amelyet nem láthatsz." A szerzetes tovább kérdezett: - "Miképpen iható e víz?" Hsüeh-féng válasza: - "Száj igénybevétele nélkül." Chao-chou később így vélekedett: - "Ha nem lehet szájjal inni, úgy orral sem lehet lélegezni." Újra elhangzott a kérdés: - "Ha a zen vén folyama kiszárad, mi marad vissza?" Chao-chou így felelt: - "A víz oly keserű lesz mint a kinin." - "És mi történik az- zal aki e vízből iszik?" - kíváncsiskodott a szerzetes. - "Elvesziti életét" - volt a válasz. Hsüeh-féng tudomást szerezve a beszél- getésről, megdicsérte Chao-chout: - "Egy Buddha testetöltése. A jö- vőben nem kellene válaszolnom." És ezidőtől kezdve a jelentkezőket Chao-chouhoz utasította.

Nyogen: Míg a zen legparányibb csöppje jelen van, folyama nem száradhat ki teljesen. Minden érkező személyisége színezi az áram- latát. - "Elvesziti életét" - válasz annyit jelent, hogy föladja a személyiségét.

41. TUNG-SHAN A TRIPITAKÁRÓL

Tung-shan zen-mester így beszélt: A Tripitaka, a buddhista szent-iratok teljes gyűjteménye, egyetlen írásjellel kifejezhető." Pai-yün, egy másik zen-mester, Tung-shan szavait egy verssel világította meg:

Minden vonal világos, csak az értelem hiányzik.

Leírni, megkísérelte a Buddha, de hiába...

Miért is ne biznánk meg

Wang urat - a szépírás mesterét?

Amilyen ügyes, talán az ő keze

festi le a kivántat legszebben.

Nyogen: Tung-shan korában 5048 kötet terjedelmű volt a gyűjtemény. Milyen írásjel lehetett az említett? Ne tulajdoníts Pai-yün versének különös jelentőséget. Lehet hogy szatira és írójára jellemző.

42. A DÉLI HEGY

Shih-shuang a Déli hegyen, Kuan-ch'i az Északi hegyen élt. Egy napon az északi kolostorból a délbe érkezett egy szerzetes, és Shih-shuang így szólt hozzá: - "Az én déli kolostorom nem áll az északi fölötte." A szerzetes nem válaszolt. Visszatérése után beszámolt Kuan-ch'inek, aki így vélekedett: - "Azt kellett volna felelned: bármely napon kész vagyok belépni a Nirvánába."

Nyogen: Történetünk szerzetese még nem jutott túl a dualisztikus gondolkodáson. Némásága nem volt 'zen-válasz'. A vágy teremti a szenvedést, a szenvedés kelti föl a változás utáni vágyakozást, és így nincs kiút a saṃsārából. Erre figyelmezteti szerzetesét Kuan-ch'i.

43. A ZEN VÉGIGAZSÁGA

Hsüan-shatól ezt kérdezte egy szerzetes: - "Mikor a régi mesterek a Dharmát szótlanul egy kalapács vagy légyhajtó segítségével fejezték ki, ezzel a zen végigazságára mutattak rá?" - "Nem" - felelte Hsüan-sha. - "Mire utaltak hát?" - Hsüan-sha fölemelte légyhajtóját. - "Mi a zen végigazsága" - érdeklődött tovább a szerzetes. - "Várj amíg elérted a megvilágosodást" - volt a válasz.

Nyogen: A kérdező szerzetes az előítéletek rabja volt. Hsüan-sha azt remélte, hogy a válaszul adott "nem" megváltoztatja beállítottságát. Célját azonban nem érte el.

Genro: Hsüan-sha helyében elhajítottam volna légyhajtómat.

Fugai: Mesterem szavai Hsüen-sha segítségét szolgálják, kár hogy hentesbárddal akart tyukocskát elejteni.

44. NAN-CH'UAN ELUTASIT SZERZETEST ÉS VILÁGIT

Nan-ch'üen előtt meghajolt egy szerzetes. A mester így beszélt hozzá: - "Tul sok van benned egy világiból." A szerzetes erre összetette kezeit. - "Tul sok van benned egy szerzetesből" - szólt Nan-ch'üan. A szerzetes néma maradt. Egy másik mester az esetről így vélekedett: - "A szerzetes helyében szétnyitottam volna kezeimet és hátrálva távoztam volna."

Nyogen: Történetünk szerzetese amikor sazenre jelentkezett nem alkalmazkodott a zen-dóba való be- és kilépés előírásaihoz. Nan-ch'üan szavai szavaira változtatott magatartásán. Hová lett szabadsága? Az emberekben tul sok van ebből vagy amabból, sokan szabadságukat bálványrombolással akarják bizonyítani. Egy valóban szabad ember nem szorul bizonyítékokra. Aki semmihez nem ragaszkodik, nem törődik az előírásokkal. Hátrálva távozhat - mindegy.

Genro: Nan-ch'üan helyében ezt mondtam volna: - "Ostoba vagy." A másik mesternek pedig: - "Bolond vagy." - Az igazi szabadságnak nincs színe - ezért nem látható - és nincs hangja - ezért nem hallható.

Szabad embernek üres a keze.
Előre nem tervez és tettei
megfelelnek mások cselekvésének.
Nan-ch'üan ügyes mester,
megoldotta a csomót.

45. YÜ-TI A BUDDHA UTÁN ÉRDEKLŐDIK

Yü-ti a kormány elnöke ezt kérdezte Tao-t'ung zen-mestertől:
 - "Mi a Buddha?" - A mester rávágta: - "Kegyelmességed!" - "Igen" -
 válaszolta jámboran a miniszter. Erre a mester: - "Mi más után ku-
 tatsz hát?"

Nyogen: Yü-ti a mesterek nyilatkozatait gyűjtötte nagy szenve-
 déllyel. A zent oly mértékben ismerte, hogy sok választ helyesen tu-
 dott értékelni. A főnti válasz azonban készületlenül érte, és még
 azt is feledte hogy mit kérdezett. Az "igen" oly magától értetődően
 hangzott el, mint gyermek válasza, aki anyjának felel.

Genro: A kegyelmes ur beverhette fejét, de nem hiszem hogy a
 Buddhába ütközött volna.

Ne keress halat a fa tetején,
 bambuszt a fazekadban.
 Buddha, Buddha és újra Buddha...
 Üres zsinóron pénz után
 hiába kutat a balga.

46. AZ ÉRTELEM IRÁSJELE

Egy öreg kínai szerzetes az értelem írásjelét festette kis háza ajtajára, ablakára és falára. Fa-yén ezt helytelenítve, így szólt: - "Az ajtón a "bejárat" írásjelnek kell szerepelni, és hasonlóképpen az ablakon és falon a megfelelőknek." Hsüan-chüch azonban ezt válasszolta: - "Az ajtóról írásjel nélkül is nyilvánvaló hogy micsoda, és ilyenformán ablak és fal is nélkülözhetik az írásjeleket."

Nyogen: A szerzetes ajtóban, ablakban és falban is az értelem manifesztációját látta. Miként Hegel, a világot gondolatfolyamatnak tekintette. Fa-yén bizonyos fokig egyetértett a szerzetessel, de másképpen fejezte ki magát. Ezt is mondhatta volna: - "Ajtó, ablak és fal önmagukban is elegendőek, miért jelölöd azokat értelemként?"

Genro: Magam részéről az "ablak" jelét az ajtóra, a "fal" jelét az ablakra, és az "ajtó" jelét a falra írom.

Nyogen: Hogy Genrot megérthessük nemcsak a házba kell belépünk, de a házat is magunkba kell fogadnunk.

47. CHAO-CHOU MEGMÉRI A VIZÁLLÁST

Egy napon Chao-chou meglátogatta rendtestvére zen-dóját. Botját kezében tartva először nyugat felé, majd kelet irányába nézett. - "Mit cselekszel?" - kérdezte a házigazda. - "A vizállandó mérem" - válaszolta Chao-chou. - "Csöppnyi viz sem található itt, hogyan is mérhetnéd?" - hangzott az új kérdés. Chao-chou falnak támasztva botját eltávozott.

Nyogen: Vándorútján a zen-szerzetes botjával a gázlók vizállandóságát méri. Chu-yü nemrégiben nyitotta meg zen-dóját, és Chao-chou kíváncsi volt, birtokolja-e a zent. Nyugat és kelet felé tekintve tapasztalta a zen-dó kiegyensúlyozott atmoszféráját. Botját hátrahagyva figyelmeztetésül, távozott volna akkor is, ha Chu-yü nem érdeklődik cselekedete felől.

A Gyémánt Sūtrában ezt olvashatjuk: - "Mit gondolsz Subhuti, így gondolkodnék egy Sotapanna: elnyertem a Srotapatti gyümölcsét." - "Nem, Legtiszteltebb" - válaszolta Subhuti - "igy nem vélekednék. Hogy miért? Mivel a Sotapanna jelentése: 'az áramlatba belépni', és itt nem lehetséges a belépés. Aki a formák, hangok, szagok, ízek, tapintás és a tulajdonságok világába be nem lép, azt Sotapannának nevezzük." Chu-yü megvalósította a 'nem-ragaszkodást', ezért mondta: - "Csöppnyi viz sem található itt..."

48. TI-TS'ANG BUDDHIZMUSA

Ti-ts'ang vendégül látta Pao-fu egyik tanítványát és ezt kérdezte tőle: - "Miképp oktatja néked mestered a buddhizmust?" - "Mesterünk fölshólit, hogy hunyjuk be szemünket, dugjuk be fülünket, állítsuk meg gondolatainkat; hogy ne lássunk, ne halljunk, ne gondolkodjunk rosszat" - felelte a szerzetes. - "Én nem kívánom, hogy szemedet lehunyd és mégsem látsz semmit. Nem kérek, hogy füled bedugd és mégsem hallasz semmit. Az sem mondom, hogy állítsd le gondolkodásod, és ennek ellenére sem keletkezik gondolat."

Nyogen: Szerzetesünk kezdő volt; fölshóleges dolgokkal foglalkozott, ezért mestere a buddhizmus elemeire oktatta. Mivel a zen oktatása mindenkor a tanítvány képességeihez igazodik, így kellett volna felelnie: - "Mesterem arra szólit föl e n g e m ..." Ti-ts'ang tanítása meghaladta a szerzetes szellemi fölshószültséget.

Genro: Nem kérem, hogy hunyjátok be szemeteket, csak arra feleljetek mi a szem. Nem kérem, hogy dugjátok be fületeket, csak arra feleljetek mi a fül. Nem kérem, hogy állítsátok le gondolataitokat, csak arra feleljetek mi a gondolkodás.

49. HSÜAN-SHA LEVELE

Hsüan-sha levelet küldött mesterének. Hsüeh-féng szerzetesei körében nyitotta föl a küldeményt. A borítékban három üres lap volt. Fölmutatta a lapokat és így szólt: - "Értitek?" - Választ nem kapván így folytatta: - "Fiam pontosan azt írta nékem, amire gondolok." Midőn a küldőnc visszatérve elbeszélte tapasztalatait, Hsüan-sha így vélekedett: - "Öreg mesterem gyermek lett újra."

Nyogen: Hsüan-sha mielőtt rendtag lett volna, műveletlen halász volt. Hsüeh-féng vezetésével elnyerte a Dharmát. Történetünk idején már híres mester volt, és Hsüeh-féng büszke lévén tanítványára, a levelet megmutatta szerzeteseinek. A szerzetesek pompás írásműre voltak fölkészülve, és ezért az "értitek?" kérdésre nem tudtak mit válaszolni.

50. I-CHUNG A DHARMÁRA OKTAT

I-chung a Dharma magyarázatára készült, amikor egy világi hívő fölemelkedett és elindult nyugati irányba. Erre egy szerzetes válaszul keleti irányba indult. - "A világi fölfogta a zent, a szerzetes nem" - szólt I-chung. - "Köszönöm az elimerést" - mondta a világi. A mester botütéssel válaszolt. Ezután a szerzetes szólalt meg: "Kérlek részesíts tanításban." Ujra ütleget volt a válasz. I-chung ezt követően így beszélt: - "Ki tudná e koant megválaszolni?" Senki nem felelt. - "Akkor én felelek" - szólt a mester, és botját elhajítva visszavonult.

Nyogen: A Dharmát lehetőleg kevés szóval kell kifejezni. A mester vagy elégedett vagy kifogásol; ezzel vége az oktatásnak.

Fugai: A világi hívő: "A reggeli felhő megjelenik a barlang fölött". A szerzetes: "Az esti zápor kopog a kunyhó ablakán." I-chung ezt is mondhatta volna: "A cukor édes, a bors erős." A világi megérdemelte a verést, mert elismeréshez ragaszkodott. A szerzetes is ütleget érdemelt, mert siettetni akarta tökéletesedését.

51. PAÓ-FU TEMPLOMA

Egy alkalommal Pao-fu ily szavakkal fordult szerzeteseihez: - "Ha valaki a templom mögött halad el, találkozik Livel és Changgal. Ha azonban előtte halad el, úgy nem lát senki t. Hogyan lehetséges ez? A két ut közül melyik a jobb?" Az egyik szerzetes ezt felelte: - "Valami hibázik a látás körül. Ha nem látunk senkit, nem beszélhetünk előnyösebből." A mester megszidta: - "Te ostoba, a templom esetében nem így áll a dolog." - A szerzetes ellenvetése így hangzott: - "Bár a templom nem látható, valamit mégis látni kellene." A mester így végezte: - "Csak a templomról beszéltem, semmi másról."

Nyogen: A templom a valóság. Azzal szemben állva, mást nem látunk, mivel túl van minden megkülönböztetésen. Tömeg közepette is tartózkodhatunk anélkül hogy bárkit is fölismernénk, sőt önmagunkról is megfelelkezhetünk. Erre céloz Pao-fu, amikor a templom megpillantásáról beszél. Ha azonban a templom mögött járunk másokat is észreveszünk. Ha meditáció közben kép merül föl, úgy az nem meditáció hanem álmodozás.

Sōen Shaku: A lét változás és mulandóság. Aki tisztában van a lényeggel a végesben meglátja a végtelent, az érzékiben fölismeri az érzékfelettit.

52. HUA-YEN VISSZATÉR A LÁTSZATVILÁGBA

Egy szerzetes ezt kérdezte Hua-yentől: - "Hogyan tér vissza egy megvilágosodott a látszatvilágba?" - A mester így felelt: - "Törött tükör nem tükör többé, lehullott virág nem tér vissza szárára."

Nyogen: A tapasztalatokon túli elképzelhetetlen. A választ csak maga a megvilágosodott ismerheti. A buddhizmus tanítása sz. - rint mindenki elérheti a buddhaság állapotát. A Bodhisattva számára nem létezik két világ: látszat és valóság.

Genro: Válaszom egy régi kínai vers:

Nézd: az alkonyi izzásban
világít a kőfal a tó partján.
Felhő közelit, az erdő fölé ér,
majd elnyeli az egész falut.

53. HAI-CHUNG ELÜZI TANITVÁNYÁT

Tan-shai látogatásakor Hai-chung éppen aludt. - "Idehaza van a mester?" - kérdezte az egyik tanítványtól. - "Igen, de nem kíván senkit sem fogadni." - "Valóban érthetően közlöd a tényállást" - jegyezte meg Tan-shai. - "Köszönöm elismerésed; de ha maga a Buddha érkeznek, mesterem órá sem volna kíváncsi." - "Jó tanítvány lehetsz, mestered büszke lehet rád" - mondta még Tan-shai és távozott a kolostorból. Hui-chung fölébredvén értesült a történetekről. Botot ragadott és elűzte Tan-yüant, a tanítványt.

Nyogen: Tan-yüan kérkedett a zenben elért eredményeivel. Tan-shai szavai hallatán szégyenkeznie kellett volna. Az a tény azonban, hogy végül Tan-yüan lett Hai-chung utóda, bizonyítja hogy nincs reménytelen eset, és minden lényben benne lakozik a Buddha-természet.

54. YEN-T'OU KÉT ÉTKEZÉSE

Ch'in-shan meglátogatta a visszavonultságban élő Yen-t'out és ezt kérdezte: - "Testvérem, hozzájutsz-e rendszeresen két étkezéshez?" - "A Chang család negyedik fia gondoskodik szükségleteimről, valóban nagy hálát érzek iránta" - felelte Yen-t'ou. - "Ha valamit elmulasztanál, úgy ökörként születesz újra, és adósságaid is meg kell fizetned" - intette a látogató. Yen-t'ou ökleit homlokához szoritotta, de nem válaszolt. - "Ha szarvakra célzol, úgy ujjaid ki kellene nyujtanod" - vélte Ch'in-shan. Yen-t'ou fölkiáltott: - "Hei!" Ch'in-shan nem értvén ennek értelmét, így folytatta: - "Ha valami magas rendűről van tudomásod, miért nem közlöd velem?" Yen-t'ou sziszegő hangot hallatott és így szólt: - "Mint én, harminc éve foglalkozol a Tannal és még egyre vándoruton vagy. Nics dolgunk egymással. Távozz!" Véletlenül arra járt a Chang család negyedik fia és részvétet érezvén otthonába vezette Ch'in-shant. - "Harminc évig jó barátok voltunk" - panaszkodott Ch'in-shan - "és most, amikor valami magasrendű birtokába jutott, vonakodik azt velem közölni." Álmatlan éjszaka után visszatért Yen-t'ouhoz. - "Testvérem" - kérte - "légy oly jó és fejtse ki nekem a Dharmát." Ez megtörténvén Ch'in-shan hazatért.

Nyogen: Ch'in-shan nem tudta hogy barátja célhozért, és ezért azt a babonás hiedelmet hangoztatta, hogy ökörként ujjaszületve fizetnie kell minden adósságáért. Később ráébredt tévedésére és büntető szívvvel visszatért Yen-t'ou házába. Immár alkalmas volt a Tanfogadására.

55. MU-CHOU "OKTONDI" SZERZETESTÁRSA

Mu-chou ismeretlen szerzetessel találkozáskor, így köszöntötte: - "Tiszteletreméltó ur!" A szerzetes hátrafordult. - "Oktondi" - kiáltotta Mu-chou, majd mindketten folytatták útjukat. Az esetről évek múltán Hsüeh-tou így vélekedett: - "A balga Mu-chounak nem volt igaza. Hiszen a szerzetes visszafordult, miért volt oktondi?" Később Hui-t'ang így foglalt állást: - "A balga Hsüeh-tounak nem volt igaza. Hiszen a szerzetes visszafordult, miért ne nevezték volna oktondinak?"

Nyogen: A szerzetesek "testvérnek" szólítják egymást, az idegének a "tiszteletreméltó ur" megszólítást használják. Midőn Mu-chou megszólalt gondolata volt hangja, és hangja gondolata. Ha egy szerzetes csak a hang után igazodik, valóban oktondi. Hsüeh-tou a hátrafordulásban fölismerette a zen szellemét, ezért kifogásolta Mu-chou viselkedését. Hui-t'ang attól tartva hogy Hsüeh-tou megállapítása félrevezető lehet, ellenvéleményt nyilvánított.

Wu-tou: - "Zen-mestert ne szóval, de hallgatással köszönts. Mit teszel tehát?"

56. LU-TSU FALNAK FORDUL

Mikor szerzetesek és világiak oktatásra jelentkeztek és kérdéseket tettek föl, Lu-tsu rendszerint hátat fordított nekik. Nan-ch'üan bírálta e magatartást: - "Arra biztatom szerzeteseimet, hogy képzeljék magukat a Buddhát megelőző időbe, de csak kevesen fogják föl szem értelmét. Falnak fordulni, mint azt Lu-tsu teszi, legcsekélyebb mértékben sem segít a szerzeteseknek."

Nyogen: Különösek a zen-szerzetesek; ha egyikük fehéret mond, a másik feketéről beszél. Pedig nem áll szándékukban egymásnak el-lentmondani. A szintelen színére akarnak utalni. Lu-tsu falnak fordul. Kifejező tanítás! E magatartás gyakori ismétlése azonban utánzásra csábít. Nan-ch'üan erre figyelmeztet, de elismeri Lu-tsu zenét.

Genro: Találkozni szeretnél Lu-tsuval? Menj föl a hegycsucsra hová ember nem juthat. Találkozni kívánsz Nan-ch'üannel? Szemléléd az aláhulló őszi levelet.

Nincs messze a szentély.
Az odavezető ut járható.
Ha odaérsz, ahová vezetőd irányított,
keskeny, mohával borított ösvény
amit találsz.

57. LIN-CHI JELTELEN EMBERE

Lin-chi így beszélt: - "Létezik egy hus-vér jeltelen ember, ki- és bejár házatok kapuján. Ha még nem ébredtetek e tényre, e pillanathoz eszméljétek rá." Egy szerzetes ezt kérdezte: - "Kicsoda egy jeltelen ember?" Lin-chi galléron ragadta a kérdezőt és így kiáltott: - "Beszélj! Beszélj!" A kérdező megijedt és néma maradt. Lin-chi erre megütötte és ezt mondta: - "Ez a jeltelen ember semmire sem használható."

Nyogen: A jeltelen ember nem férfi és nem asszony, nem fiatal és nem öreg, nem bölcs és nem balga, nem létező és nem nem-létező. Nem fia istennek és nem leszármazottja a sátánnak. Lin-chi szerint hus-vér ember, de ne engedjétek félrevezetni magatokat. Ez a jeltelen ember maga a hus és vér; ne higgyétek, hogy bárhol máshol föllelhető. Az érzéki benyomásokat őt "kapu" közvetíti: szem, fül, orr, száj és bőr. Képzetünkben őt különböző világ jelenik meg. Lin-chi e külsőségekben a jeltelen ember "fogásait" látja.

58. AVALOKITESHVARA SZOBRA

A koreaiak megbíztak egy Cheh-kiangi szobrászt Avalokiteshvara faszobrának elkészítésével. A kész művet behajózás céljából Tsient'ang kikötőjébe szállították. Itt a szobor mintha földbe gyökerezett volna, senki nem tudta helyéből elmozdítani. Korea és Kína közötti tárgyalások eredményeképpen, elhatározták hogy a szobrot nem viszik el Kinából. Ezt követően a szobor visszanyerte eredeti súlyát, majd Ming-chou templomában állították föl. Egy látogató meghajolt a szobor előtt és így szólt: - "A Sūtrák szerint Avalokiteshvara csodás képességekkel bír, és a tiz égtáj bármely pontján képes megjelenni. Hogyan lehetséges, hogy koreai útja mégis meghiúsult?"

Nyogen: A szobrász műve tökéletes volt és a kínaiak nem szívesen váltak volna meg tőle. Babona és tömegszuggeráció azután megtették a magukét. Avalokiteshvara az irgalom megszemélyesítője. A művész e tulajdonságát alkotásában kifejezte. De mindenki képes a maga módján bármit kifejezni. A koreaiak saját kulturájukat alkalmazva kellett volna jelképet alkossanak.

Genro: Minden táj színhelye megnyilvánulásának; miért kellett volna Koreába utazzék?

Csukott szem Avalokiteshvarát nem láthatja.

Idegentől ne kívánd, hogy néked szobrot faragjon.

A mozdithatatlan szobor nem az igazi Avalokiteshvara.

A templom szobra nem az igazi Avalokiteshvara.

A hajó üresen tér vissza Koreába.

Nyisd ki szemed és láss:

te vagy az igazi Avalokiteshvara!

59. WU-YEH AZ ELKÉPZELÉSEKRŐL

Wu-yeh a nép tanítója mondta: - "Ha valaki elképzelések rabja a bölcseket és mindennapiakat illetően, úgy bárha ezek pókfonálhoz volnának hasonlóak, mégis elég erősek, hogy lehuzzák az állatok világába."

Nyogen: Wu-yeh, Ma-tsu tanítványa egy ideig a császár tanítója volt. Eredeti neve Ta-t'a, de a császár adományozta néven /Wu-yeh = karma-nélküli/ tisztelik. Így tanított: - "Ha halálotok óráján nem sikerül megsemmisítenetek a bölcsekről és mindennapiakról alkotott elképzeléseiteket, úgy számárként vagy lóként kell újraszületnetek." Genró e tanítást a fönti formában adta vissza. A buddhizmus elveti a személyes és halhatatlan lélek fogalmát. De idegen tőle az emberi és állati lét merev elhatárolása is.

Bölcsek, középszerűek,
szamarak és lovak - egyaránt lerántanak,
hacsak egy hajszál árnyékához is ragaszkodnál.
Értőek legyetek, szélsőségektől mentesek.
A bölcsek tudják: betegek vagytok
és könnyeket ontanak értetek.

60. A FATÁMLA

Nan-ch'üan kolostorában a szakács vendégül látta a kertészt. Étkezés közben egy madár énekét hallgatták. A kertész megkopogtatta a fatámlát, mire a madár új dala kezdett. Megismételte a kopogtatást, mire a madár elnémult. - "Érted?" - kérdezte. - "Nem" - válaszolta a másik. Erre a kertész harmadszor is kopogott a fatámlán.

Nyogen: A madár, természetének megfelelően, énekelt. A kopogtatásra új dal hangzott föl, de a második kopogásra a madár elnémult. A szakács a vágyak világában élt, fülle még nem vált "hallóvá".

Genro: A madár énekel, ilyen a természete. A kertész kopog a fatámlán. Ez minden. Miért nem érti ezt a szakács? Biztosan motuszkál valami a fejében.

61. YÜN-MÉN SZENT GYÜMÖLCSEI

Yün-mén a "Szent fák temploma" nevű kolostor lakója volt. Egy alkalommal meglátogatta egy kormánytisztviselő és ezt kérdezte tőle: - "Megértetek-e már szent gyümölcsöid?" - "Eddig még senki nem nevezte e gyümölcsöket éretlennek" - hangzott a válasz.

Nyogen: A tisztviselő tudta, hogy a fák neve a bölcsesség gyümölcsöire utal, és Yün-mén zenje után érdeklődött. Yün-mén válaszában a zen gyümölcse nyilvánul meg.

Genro: Zenje nem érett, szavai erőtlének.

Fugai: Nekem tetszik e zöld gyümölcs.

Genro: A gyökértelen szent fa szent gyümölcsöt érlel.
Mennyi lehet? Egy, kettő, három...
Nem pirosak, nem zöldék. Vegyél!
Kemények, mint a vasgolyó.
A kínai megkísérelte Yün-mén szent templomának
gyümölcsét kettéharapni; fogaiba került e kíséret.
Nem tudta hogy oly nagyok,
 eget és földet befogadók,
 minden lényt magukba rejtők.

62. NAN-CH'ÜAN KIS KUNYHÓJA

Nan-ch'üan aki a hegyekben egy kis kunyhóban lakott, látogatót kapott. Idegen szerzetes érkezett, amikor földecskejét készült megművelni. Nan-ch'üan e szavakkal üdvözölte a látogatót: - "Érezd magad otthon, készíts ebédet és a maradékból hozz nekem is a földre; az ut egyenesen odavezet." Nan-ch'üan egész napon át keményen dolgozott és este éhesen tért meg otthonába. Az idegen jó ebédet készített magának, minden maradékot kidobta és a konyhaeszközöket is összetörte. Nan-ch'üan az idegent alva találta kunyhójában. Midőn azonban fáradtan melléje feküdt, az fölkelt és eltávozott. Évekkel később Nan-ch'üan elbeszélte a történeteket tanítványainak és ezt fűzte hozzá: - "Kiváló szerzetes volt, még ma is szívesen látnám."

Nyocen: A zen elveszi az éhező étkét, kiveszi a katona kezéből a kardot.

63. YÜEH-SHAN ELŐADÁSA

Yüeh-shan már hosszabb ideje nem tartott előadást. A szerzetesek előljárója így szólt: - "A szerzetesek kigunyolják előadásaidat." - "Harangozz gyülekezőre" - parancsolta Yüeh-shan. Midőn azonban valamennyien összegyülekeztek szóltanul visszatért szobájába. Az előljáró követte: - "Előadást ígértél. Miért gondoltad meg magad?" A mester így válaszolt: - "A sūtrákat magyarázzák a sūtrák értői, a shastrákról tartsanak fölolvast a shastrák értői. Miért vagytok egy öreg szerzetes terhére?"

Nyogen: Ha a Buddha utmutatása szerint élsz, a sūtrák és shastrák nem birnak jelentőséggel. Yüeh-shan példamutatása az igazi tanítás.

Genro: Mint a telihold:
 Yüeh-shan zenje
 ezer mérföldre világít.
 A balgák elfödik szemüket,
 nem látják a zen igazságát.
 Gyülekezőre harang szól,
 de a mester visszavonul szobájába.
 Csodás példa: maga a zen;
 mélyértelmű tanítás: ez a zen!

64. CHING-CH'ING NAGY BOTJA

Ching-ch'ing egy érkező szerzetestől megkérdezte, hogy honnan jött. - "A Hármás Hegységéből" - mondta a szerzetes. - "És hol töltöted remeteséged idejét?" - érdeklődött tovább Ching-ch'ing. - "Az Ötös Hegységben" - volt a válasz. - "Harminc ütést érdemelsz, rád is mérem nagy botommal" - szólt Ching-ch'ing. - "Mivel szolgáltam rá erre?" - kérdezte a szerzetes. - "Mivel elhagytad az egyik kolostort és egy másikat kerestél föl."

Nyogen: Ha új szerzetes érkezik, rendszerint érdeklődnek előző tartózkodási helye felől. Történetünk szerzetese úgy vélte hogy ez magánügye. Csak tájakról beszélt és nem árulta el a kolostorok neveit. Végeredményben szerzetes volt aki válaszaiból következtetve képzelt szabadsághoz ragaszkodott.

65. A LEGCSODÁSABB ESEMÉNY

Egy szerzetes ezt kérdezte Pai-changtól: - "Mi a világ legcsodásabb eseménye?" - "Itt ülök a hegy csucsn" - hangzott a válasz. A kérdező tisztelettel meghajolt. Pai-çhang rávert botjával.

Nyogen: A Shodo-ka /"Megvalósulás Éneke"/ -ban ezt mondja Yoka-daishi: "A Tathāgatával akkor társaloghatunk, ha belépünk a formánélküli világba". A szerzetes meghajolt; Pai-chang rávert botjával. Szemléletében kívánta a "formát" összetörni.

66. TAO-WU LEGMÉLYEBB MÉLYSÉGE

Tao-wu magas meditációs-ülésen ült, midőn egy belépő szerzetes ezt kérdezte tőle: - "Mi a Tan legmélyebb mélysége?" Tao-wu leszállt az ülésről és a földre térdelve így szólt: - "Messziről jöttél hozzám, de nincs válaszom számodra."

Fugai: Légy óvatos, veszélyt rejt számodra a tenger mélye.

Nyogen: Így van, a szerzetes nem ismeri föl a veszélyt, bár közel van a megfulladáshoz. A kolostorban mély csönd uralkodik, a szerzetes azt hiszi hogy ez valami rendkívüli. Miért nem csatlakozik az elmélyedőkhöz?

Genro: Tao-wu elérte a zen mélységének legmélyét.

Hatalmas, mély a tenger.

A négy égtáj felé határtalan!

Ha Tao-wu leszáll magas üléséről,
nincs viz, nincs mélység.

Fugai: Tul van óriásin és parányin,
tul jutott magason és mélyen.
Félek - szeretett mesteremet fulladás fenyegeti,
mivel nagy a szíve és minden lényt
szeretetébe fogad.

67. CH'IEN-FÉNG VÁNDORLÁSA

Ch'ien-féng kérdezi: - "Milyen szemekkel rendelkeznek, akik bejárták az öt világot?"

Nyogen: Hakuin a 'Zazen Wasan'-ban /: Meditációs ének/ ezt mondja: - "Be kell járjuk az öt világot, mert elvesztünk a nem - tudás sötétségében." Az öt világ: Manusya: emberi fokozat, normális kedélyállapot; Asura: érzés és vágy egynsúlyának megbomlása; Tirya-gyoni: állati fokozat, az értelem eltűnése; Preta: éhező ördög, szenvedő lény; Naraka: pokoli kinok állapota.

Fugai: - "Milyen szemekkel rendelkeznek, akik nem járnak be az öt világot?"

Nyogen: Reggel mosolyogva ébredünk, estére komor a képünk. Igy szállunk alá egy napon belül az emberi fokról az állatira. Két fajta szem volna? Az ezerszemű Avalokiteshvarának is csak egyetlen igazi szeme van!

Genro: Az egész világ az én kertem,
a madarak az én dalomat éneklék,
a szél az én lélegzetem,
a majmok tánca az én táncom,
a ficáncoló hal az én szabadságom kifejezője.
Az esti hold ezernyi tóban tükröződik.
De ha hegy takarja a holdat, tűnik minden kép.
Szeretem a tavaszt hirdető virágokat,
az őszi leveleket - mily boldogító vándorlás!

68. YÜN-MÉN HÁROM NAPJA

Yün-mén mondta: - "Az ember három nap alatt megváltozhat. Hogyan áll a dolog véletek?" És választ nem várva hozzátette: - "Ezer alatt."

Nyogen: A napok száma nem lényeges. Yün-mén mellett tanulással eltöltött év is lehet eredménytelen. "Ezer alatt" nem vonatkozik sem számra sem időre. Mint Kagon követője vallotta: egy perc lehet ezer év, és ezer év nem több mint egyetlen perc.

Fugai: Nem három nap, de minden ki- és belégzés megváltoztatja az embert.

69. A KORMÁNYTISZTVISELŐ

A kormánytisztviselő Chén-ts'ao-tól, egy csoport szerzetes közeledtére, ezt kérdezte egyik társa: - "Vándor-szerzetesek volnának?" - "Nem" - felelte Chén-ts'ao. - "Honnan tudod, hogy nem azok?" - "Vizsgáljuk meg őket" - szólt Chén-ts'ao, és fölkiáltott: - "Hé, ti szerzetesek!" Szavai hallatára valamennyien rátekintettek. - "Nos" - mondta Chén-ts'ao - "hát nem megmondtam?"

Nyogen: Chén-ts'ao "nem"-je a milliányi megkülönböztetés tagadása.

Genro: Chén-ts'ao délkelet felé tekintett, míg értelme északnyugaton időzött.

70. CHAO-CHOU LAKÓHELYE

Yün-chü meglátogatta Chao-chout és ezt kérdezte tőle: - "Vénségedre miért nem keresel magadnak végleges lakóhelyet?" - "Hol található nék ilyen?" - érdeklődött Chao-chou. - "Fönt a hegyen van egy öreg, dűledező szentély" - vélte Yün-chü. - "Te miért nem élsz ott" - szólt Chao-chou. Később Chu-yü kereste föl Chao-chout és szintén megkérdezte: - "Vénségedre miért nem keresel magadnak végleges lakóhelyet?" - "Hol található nék ilyen" - érdeklődött ismét Chao-chou. - "Nem ismered vénségedre e helyet?" - csodálkozott Chu-yü. Erre a válasz így hangzott: - "Harminc éven át paripán lovagoltam, de ma egy számár vetett le hátáról."

Nyogen: Chao-chou sorra kereste föl a mestereket, de tizenöt éves korában még egyre vándorszerzetesként járta az országot. Már régen birtokolta a zent, de sok mester és tanítvány még kételekedett benne. Chao-chou tudta hol van a zent lakóhelye és válaszában utalt a helyes fölismerésre.

71. YÜN-MÉN CSALÁDI HAGYOMÁNYA

Egy szerzetes megkérdezte Yün-méntől: - "Miben áll családi hagyományod?" Yün-mén így válaszolt: - "Látod hogyan érkeznek a házba a tanítványok, hogy írni és olvasni tanuljanak."

Nyogen: Yün-mén nem utasított vissza egyetlen jelentkezőt sem.
A Kegon-filozófia értelmében: Az egy mindenben, minden az egyben.

Genro: A sok tanítvány a zen-család hagyományaiban részesült.

Fugai: Yün-mén az iskolamester szerepét vállalta.

72. PAO-SHOU ELFORDUL

Chao-chou találkozni kívánt Pao-shouval; az a közeledőt megpillantva elfordult. Chao-chou szőnyegére térdelve köszöntötte Pao-shout, de az nyomban szobájába vonult vissza. Chao-chou összehajtogatta szőnyegét és eltávozott.

Nyogen: Pao-shou ismerte a zen lényegét. Chao-chou tudta ezt és tiszteletét kifejezendő vonult vissza.

Han-shan felszólított egy szerzetest, mutatná meg hogyan medítál. A szerzetes fölvette a 'lótusz-testhelyzetet', de Han-shan rákiáltott: - "Ostoba! Távozz, elég kő-Buddhát láthatunk a templomban."

73. HSÜEH-FÉNG ELUTASIT EGY SZERZETEST

Egy szerzetes Hsüeh-féng elé lépett és szabályos meghajlással köszöntötte. Hsüeh-féng öt botütést mért a szerzetesre. - "Mit vé-
tettem?" - kérdezte a szerzetes. A válasz további öt botütés volt,
majd távozásra szólították föl.

Nyogen: A szerzetes nem ismerte föl jótevőjét. Még egyszer
meg kellett volna hajoljon, mielőtt elzavarják.

Fugai: Hsüeh-féng szegletes botot kísérelt meg kerek lyukon
átdugni.

Genro: Hsüeh-féng zenje nagyszülő jósa.
Irja hajó oldalára az elveszett kard jelét.
Mint Lin-chi meséje, aki háromszor bökött
Ta-yü bordái közé.

Nyogen: A balga tengerbe ejtette kardját, majd a hajó oldalára
írta a kard jelét. Így akarta megjelölni a kard elvesztésének helyét.
Lin-chi a buddhizmus lényege felől érdeklődött Huang-ponál. Válaszul
verésben részesült. Ta-yühöz fordult panaszával, akitől ezt a választ
kapta: - "Huang-po jótevőd. Bolond vagy ha nem érted!" Lin-chi föl-
ismerésre jutott és háromszor Ta-yü bordái közé bökött.

74. KIJELÖLTETIK EGY KOLOSTOR ALAPITÓJA

Kuei-shan aki Pai-chang irányításával zent gyakorolt, a kolostor szakácsa volt. Suma-t'ou a kolostorba érkezvén közölte Pai-changgal, hogy Takuei-shan hegyén alkalmas helyet talált új kolostor számára.

Fugai: Ki lehetne lakója?

Pai-chang ezt kérdezte: - "Mit szólnál hozzám?"

Fugai: Ne tréfálj.

Suma-t'ou így felelt: - "Gazdag kolostort tervezünk, és te szegénységre születél. Ha ott laktál ötszáz szerzetesed is lehetne."

Fugai: Honnét veszed ezt?

- "E kolostor nyujtson menedéket több mint ezer szerzetesnek."

Fugai: Ez minden?

- "Nem keresnél alkalmas személyt szerzeteseim között?"

Fugai: Hol a szemed, hogy szerzetest választhatnál?

Suma-t'ou: - "Kuei-shan a szakács megfelelne."

Fugai: Ostobaság!

Pai-chang elküldött a szakácsért és közölte vele az ajánlatot.

Fugai: Csak ne oly sietve.

A szerzetesek előljárója így szólt: - "Ki állapíthatja meg, hogy a szakács megfelelőbb mint az előljáró?"

Fugai: Nem vagy tisztában önmagaddal.

Pai-chang összehívta a szerzeteseket, hogy tegyék meg észrevételeiket.

Fugai: Igazságos bíró!

Pai-chang a vizeskorsóra mutatva így szólt: - "Mondjátok meg mi ez, de anélkül hogy nevén neveznétek."

Fugai: Látom a mester villámló tekintetét.

Az előljáró: - "Minden bizonnyal nem facipő."

Fugai: Ezt nevezem előljárónak!

Pai-chang kuei-shanhoz fordult. Az fölrugta a korsót el elhagyta a szobát.

Fugai: Semmi új.

Pai-chang mosolyogva így szólt: - "Az előljáró veszített."

Fugai: Igazságos bíró!

Kuei-shan lett az új kolostor vezetője és hosszú évek során több mint ezer szerzetest oktatót zenre.

Fugai: Nem csak ezer szerzetest, de a múlt, jelen és jövő Buddháit és a tíz világtáj minden Bodhisattváját.

Genro: Szerencse hogy Pai-chang korsót választott; azt a szerzetes fölruhhatta. Ha azonban a déli hegységre mutatok: - "Nem lehet nevezhetitek, de hogyan nevezhetnétek?" Ha azt mondjátok, hogy fapipőnek nem mondható, úgy nem vagytok különbek az előljárónál. Fölrugni viszont nem vagytok képesek.

Fugai: Utést mérnék a mesterre.

Genro: Emeld a korsót és mérjed: kicsi-e, nagy-e?

/Fugai: Mi ez? Mérhetetlen! Sem kicsi, sem nagy./

Mutasd tartalmát, mivel minden mértéket fölülmul.

/Fugai: Hiszen erről beszéltem/

Lám: mire képes egy láb!

Egy rugás, és Kuei-shan a kolostor alapítója.

/Fugai: E láb örölje porrá az ürességet./

75. A MEDITÁLÓ SZERZETES

A könyvtáros egy szerzetesre lett figyelmes aki már hosszú ideje meditációba merülten ült a könyvtárban.

Fugai: Hát nem szerzetes?

A könyvtáros: - "Miért nem tanulmányozod a Sūtrákat?"

Fugai: Megkérdezném a szerzeteset - 'Kényelmesen ülsz, nem választottál rossz helyet?' És a könyvtárostól ezt kérdezném: 'Melyik sūtrára gondolsz?'

A szerzetes: - "Nem tudok olvasni."

Fugai: Szeretetre méltó irástudatlan!

A könyvtáros: - "Fordulj valakihez aki ért hozzá."

Fugai: Itt melléfogtál.

A szerzetes fölemelkedett és megkérdezte: - "Mi ez?"

Fugai: Vigyázat, méreg!

A könyvtáros hallgatott.

Fugai: Hűséges utánzás.

Genro: A szerzetes áll, a könyvtáros néma. Nem-e jól megirt sūtrák? Még fény sem szükséges elolvasásukhoz.

/Fugai: Elég e fény a sötétség földerítésére./

Minden betűre elegendő fény hull.

/Fordítás nem létezik./

Állni, és egyetlen könyvet sem érinteni.

/Minek olyasmi után nyulni, amit már birtokolunk?/

Ötezer sūtra olvasható el a fölvillogó fényben.

/És mi a helyzet ama sūtrával, amelyet senki nem tud elolvasni? Mes- teremnek sok időre volt szüksége e kommentárhoz./

76. TI-TS'ANG RÓZSAJA

Ti-ts'ang és két idősebb szerzetese, Chang-ch'ing és Pao-fu kirándultak, hogy egy ernyőre festett rózsát a természetben is megtekintsenek.

Fugai: Jól tennétek ha szemeitekből kitörölnétek a homokot.

Pao-fu: - "Mily csodaszép rózsza!"

Fugai: Megtéveszthet a látszat.

Chang-ch'ing: - "Ne bizzatok szemeitekben!"

Fugai: Én úgy vélem, ne bizzatok füleitekben.

Ti-ts'ang: - "Nagy kár! A kép tönkrement!"

Fugai: A száj a forrása minden rossznak!

Genro: Pao-fu élvezte a szép kép látványát. Chang-ch'ing nem tilt az alkalommal és mással foglalkozott. Ti-ts'ang Pao-fu véleményéhez csatlakozik-e, vagy Chang-ch'inget bírálja?

/Fugai: A kép restaurálásra szorul./

A kiterített szinpom párs brokát rejtett illata szerteterjed.

/Csipős szag nem kellemes./

Méhek és pillangók boldogan röpködnek a virág körül.

/Rovarok is élnek az emberek körül és ezeket is csalogatják a virágok./

A három szerzetes a valódi vagy a festett virágról beszél?

/Figyelmezz a jelre: Érinteni tilos!/

---

77. TUNG-SHAN TANÁCSA

Tung-shan: - "Tudjátok-e, hogy létezik egy magasabbrendű buddhizmus?"

/Fugai: A magasabbrendű tudás áhitása visszaesést eredményezhet./

Egy szerzetes ezt kérdezte: - "Mi a magasabbrendű buddhizmus?"

/Fugai: E szerzetest a Buddha és a patriarchák félrevezették./

Tung-shan: - "Nem a Buddha."

/Fugai: Lóhus kimérése 'elsőosztályú warhäus' címkével!/
 (A 'warhäus' szó valószínűleg a 'warhäus' helyett 'warhäus' vagy 'warhäus' lehet, de a szövegben így szerepel.)

Nyogen: Tung-shan a kezdőket kívánta ösztökélni, de a kérdésre kénytelen volt ezt felelni: "nem a Buddha". Szavaival a megvilágosodásra célzott, nem a világtanítóra.

Genro: Tung-shan jószágos nagyapa, aki nem érzi méltóságán alulinak hogy unokáival játsszék.

Tung-shan zenjének disze az elmélyedés,

/Fugai: Értéktelen/

mellyel az embereket, bár szándék nélkül,
de félrevezeti.

/Nagyon öreg már/

Az árnyék az üveg hajlatán

/Jó tudni, hogy ott árnyék van/

a borivót megmérgezi.

/Magunk miatt kell szégyenkeznünk./

78. YÜN-CHÜ ALSÓRUHÁKAT AJÁNDÉKOZ

Yün-chü, egy nagy kolostor mestere, egy a templom közelében magányosan élő szerzetesnek alsóruhákat küldött. Arról értésült ugyanis, hogy a szerzetes órákat tölt elmélyedésben, és közben lábai ruhátlanok.

Fugai: Jótétemény! Az alsóruhák valószínűleg Bodhidharmától származtak.

Nyogen: Midőn a szerzetesi életre készültem, magam is magányos kunyhóba vágytam és nem gazdag kolostorba.

A szerzetes visszautasította az adományt: - "Alsóruhám velem született."

Fugai: Derék szerzetes! Ha birtoklod néked adom, ha nem bírod elveszem tőled.

Yün-chü érdeklődött: - "Mit viseltél születésed előtt?"

Fugai: Yün-chü új ruhákat küld.

A szerzetes nem tudott a kérdésre válaszolni.

Fugai: Hol vannak a lábaid?

A szerzetes halála után, a hamvasztást követően sarirára leltek. A mester így szólt: - "Nyolcvannégy lapátnyi sarira nem ér föl ama válasszal amellyel adósom maradt."

Fugai: Igazi mestert nem lehet megtéveszteni.

Genro: Nyolcvannégy lapátnyi sarira

/Fugai: ez rossz szagu/

nem több, mint ama szó, amely

a mindenséget áthatja.

/A nyugati család a keleti gyászolóknak

részvétét fejezi ki/

79. TÉ-SHAN UTOLSÓ MAGYARÁZATA

Hsüeh-féng kérdezte Té-shangtól: - "Megkapom-e én is az utolsó magyarázatot, amelyben a régi patriarchák is részesültek?"

Fugai: Kleptomániára hajlamos.

Té-shan rávert botjával: - "miről beszélsz?"

Fugai: Mint egy jóságos öreganyó!

Hsüeh-féng nem értvén Té-shangot, másnap újra fölöttette a kérdést.

Fugai: Egy fej nem elegendő?

Té-shan így válaszolt: - "A zen nem rendelkezik szavakkal és nincs mit adnia."

Fugai: Szegényes megállapítás!

Yen-t'ou értesülvén a párbeszédről, így vélekedett: - Té-shan gerince vasból van, de szelid szavai megrontják a zent."

Fugai: Egyik furulyázik, a másik táncol.

Genro:

Sárkányfej és kigyófarok!

/Fugai: Minő szörnyeteg!/
Játéka láttán elhallgat

a síró gyermek.

/Kiváló játék./

Yen-t'ou szemtanuként szólt.

/Szemlélő aki látni képes./

Mindent a Dharma dicsőségére!

/Csupán a kamat egyenlítettett ki./

80. PA-CHIAO NEM TANIT

Egy szerzetes kérdezte Pa-chiaótól: - "Aki nem törődik születéssel és halállal, nem törekszik a Nirvāna felé, tanitanád az ilyen embert?"

Fugai: Miről beszélsz?

Pa-chiao: - "Nem tanitanám."

Fugai: Jó tanító nem pazarolja szavait.

A szerzetes: - "Miért nem tanitanád?"

Fugai: Miről beszélsz?

Pa-chiao: - "Ez az öreg szerzetes ismeri a jót és a rosszat."

Fugai: A vén fickó megnémult.

T'ien-t'ung később a főntiekről így vélekedett: - "Pa-chiao bár tudja mi jó és mi rossz, de nem veheti el egy paraszt ökrét, vagy éhes ember étvét. Ha hozzám intézne ily kérdést egy szerzetes, rávernék. Miért? Mivel kezdettől fogva nem törődöm jóval és rosszal."

Fugai: A fazék feketének mondja az üstöt.

Genro: Sok gyógyszer létezik a betegségek ellen.

/Fugai: Tolvajok béke idején!/
Ejtsd fogságba, de ne verd bilincsbe.

/Hős háboru idején!/
Harcászat, gyógyászat megtanulható.

/A menny nem kíván ily művészetet./
Tavasszal orchideák, ősszel krizantémok.

/Tul sok virág megfojtja a kertet./

81. KAO-T'ING MEGÜT EGY SZERZETEST

Szerzetes érkezett Chia-shantól és meghajlással köszöntötte Kao-t'inget.

Fugai: Mit cselekszel?

Kao-t'ing megütötte a szerzetest.

Fugai: Eleven koan.

A szerzetes: - "Hozzád jöttem, meghajlással köszöntöttelek, miért ütöttél meg?"

Fugai: Mit beszélsz? Miért nem hajolsz meg újra?

Kao-t'ing másodszor is megütötte a szerzetest és kiűzte a kolostorból.

Fugai: A szinaranynak aranyos a fénye.

A szerzetes visszatért Chia-shanhoz és elbeszélte a történeteket.

Fugai: Jó ha van, aki meghallgat.

Chia-shan így szólt: - "Érted, vagy nem érted?"

Fugai: Mit kezdjünk egy döglött kígyóval?

A szerzetes: - "Nem értem."

Fugai: Értelmes válasz, de nem tőled származik.

Chia-shan: - "Szerencsére nem érted. Ha értenéd én volnék az ostoba."

Fugai: Kao-t'ing cselekedetének megfelelő kontraszt.

Genro: A szerzetes meghajlik, Kao-t'ing út.

/Fugai: Te nem ütöttél volna?/

Új etikett a kolostorban.

/Konvencióktól mentes./

Chia-shan ajka néma
/Kétszeres kárpótlás/
és a Dharma kereke is
összetört.

82: YEN-T'OU FEJSZÉJE

Té-shan, Yen-t'ou mestere így szólt: - "Két szerzetes már régóta tartózkodik kolostoromban, menj és vizsgáztasd őket.

Fugai: Miért nem mérsz magad?

Yen-t'ou fejszét ragadott és belépett a kunyhóba, ahol mély elmélkedés közben találta a szerzeteseket.

Fugai: Jól megdörzsölted szemeidet?

Yen-t'ou megemelve a fejszét így szólt: - "Ha beszéltek a zenről levágom fejeteket, de ha hallgattok akkor is lenyakazlak titeket."

Fugai: Hullám szél nélkül.

A két szerzetes folytatta a meditációt.

Fugai: Buddha-szobrok.

Yen-t'ou: - "Igazi zen-tanítványok vagytok."

Fugai: Önmagát vásárolja meg, önmagát adja el.

Visszatért Té-shanhoz és elmondta a történeteket.

Fugai: Legyőzött tábornok ne beszéljen stratégiáról.

Té-shan: - "Álláspontod értem, de hogy áll a dolog a másik oldalon?"

Fugai: Milyen másik oldal?

Yen-t'ou: - "Tung-shan elfogadja, Té-shan nem vállalja."

Fugai: Menj moszkitók közé, ha nem kedveled a legyeket.

Genro: Két vasrács zárja a bejáratot,

/Fugai: Miként nyitható?/

a nyilvessző áthatol közöttük.

/Ez a nyíl nem elég erős./

Kár vitázni Té-shan módszere fölől,
/Szót vesztegetni is hiábavaló volna/
hiszen beletörődött vereségébe.
/Olykor az öleb is harap./

83. YANG-SHAN VONALAT HUZ A LEVEGŐBE

Kuei-shan így szólt tanítványához: - "Egész napon át a zenről beszéltünk..."

Fugai: Nyelvetek van?

... és mi volt az eredmény?"

Fugai: Üres szavak.

Yang-shan vonalat húzott a levegőbe.

Fugai: Mire e fáradozás?

Kuei-shan: - "Jó hogy vélem van dolgod, mást félrevezettél volna."

Fugai: A tanító elveszítette a játszmat.

Genro: Sokfajta samáhi létezik és sok a buddhista előírás. De valamennyi benne foglaltatik Yang-shan vonalában.

Fugai: Gyöngé utánzó.

Genro: E két szerzetes nagyobb csodát mivel mint Moggallánó.

/Fugai: Szemfényvesztés!/
Egész napon át tombol az ármányos csata.

/Harctér egy tű hegyén./

Végül is mire jutottak?

/ Se szó se gondolat./

Egy ujj lyukat fur az ürességbe.

/Ügyetlenség. A felhők eltűnnek,
az égbolt határtalan./

84. CH'IEN-FÉNG UTJA

Egy szerzetes kérdezte Ch'ien-féngtől: - "A Nirvāṇához az egyik út a Buddha-birodalom tiz világtája felé vezet. De hol kezdődik ez az út?" Ch'ien-féng vízszintes vonalat húzott a levegőbe: - "Itt."

Fugai: Fehér felhő árnyékolja be az utat.

A szerzetes a kérdést Yün-ménnek is föltette.

Fugai: Ismét eltévedtél?

Yün-mén megemelte legyezőjét: - "E legyező fölröppen a Harmincnarmadik mennybe és a legfelső istenség orrára koppint. Azután alászáll a Keleti Óceánba és eltalálja a szent pontyot. A ponty sár - kánná változik és vizözönt támaszt."

Fugai: A fecsegő derült égben vihart kavart.

Nyogen: A mikroszkópban is látható a Buddha-birodalom. Elindulhatunk az amőba utján is. A kérdésre ezt felelném: - "Figyelj."

Genro: Száz virág követi az első bimbót,
/Fugai: Kinek virulnak?/
tarkán virul a kert és a rét,
/rendezzünk mulatságot/
barátságosan dalol a keleti szél.
/Ne feledd az évszaknélküli évszakot./
Tavaszi ruhában pompáznak az ágak.
/Ilyen a tündérek országa./

85. HSÜAN-SHA VASBÁRKÁJA

Akkortájt midőn Hsüan-sha, Hsüeh-féng tanítványa volt, egy Kuang nevű szerzetes így szólt hozzá: - "Ha a zen ösvényén bármit elérsz, én vasbárkát építek és bejárom a tengereket."

Fugai: Ésszerű megállapítás.

Amidőn Hsüan-sha mester lett, Kuang az ő tanítványaként élt a kolostorban. Hsüan-sha: - "Elkészült a vasbárka?"

Fugai: Megkisérelnéd elsúlyesztését?

Kuang nem válaszolt.

Fugai: A bárka nem súlyed.

Genro: Kuang helyében ezt kérdeztem volna: - "Elértél valamit a zen ösvényén?"

Fugai: Ha! Ha!

Genro: A Vasbárka a tengerbe fagyott.

/Fugai: E bárkával elvitorláznék./

A múlt koanja megoldatott.

/Élj a jelenben./

Kuang szótlán volt - ne kérdezd:

/Mi mást tehetne?/

Hsüan-sha, elérted-e?

/Ta-hui mondotta: - "Tizennyolcszor célbaérve kivirul a fölismerés."/

86. YANG-SHAN MEDITÁL

Egy szerzetes a meditációba merült Yang-shan mellé állt.

Fugai: Ily cselvetés nem jár eredménnyel.

Yang-shan kört rajzolt a porba, alája írta a víz jelét és a tekintett a szerzetesre.

Fugai: Milyen varázssformula lehet ez?

A szerzetes nem szól.

Fugai: A futó elbukik.

Nyogen: Én föl zavartam volna Yang-shangot és így kiáltok:

- "Hullámok! Hullámok!"

Genro: A víz jele nem oltja a szomjuságot,

/Fugai: Én nagy hullámokat látok./

festett rizs éhséget nem csillapít.

/Dusan rakott tál áll előttem/

Yang-shan érdemet nem szerzett.

/Ez az igazi zen./

Botot érdemelne a mester?

/Késő. A bot eltörött./

87. CH'AN-YÜEH CSETTINT UJJÁVAL

Ch'an-yüeh verse:

Zen-tanítványok ha találkoznak,
csettintenek ujjaikkal.

Fugai: Ezt jegyezd meg magadnak.

Csak kevesen tudják: ez mit jelent.

Fugai: Karddal vágják ki nyelvét - tudod-e.

Ta-sui ismerte a verset, és ezt kérdezte szerzőjétől: - "Mit jelent?"

Fugai: A nyulat követi az ölyv.

Ch'an-yüeh nem válaszolt.

Fugai: Sejtettem hogy nem tudja.

Nyogen: Fugen és Genro koant látnak a versben - a költő kárá-

Genro: Egyetlen csettintést elbírálni nehéz.

/Fugai: Vágd le az ujjad./

Nem csettinthesz ha nincs száztíz
erőd mögöttesz.

/Maitreyára várnál?/

A papucsáros nyomorék vénasszonyt
kérdézném:

/Nem érzi idegen láb fájdalmát./

- "Miért jársz mezitláb a fővárosban?"

/Nehéz saját hátunkat megmosni./

88. YÜEH-SHAN ÉS A TÓ

Yüeh-shan kérdezte egy érkező szerzetestől: - "Honnét jössz?"
Fugai: Kedvedre az atmoszféra?

A szerzetes: - "A Déli tótól."
Fugai: Pillants a tóra.

Yüeh-shan: - "Teli van-e vízzel a tó?"
Fugai: Egyre a tó érdekel?

A szerzetes: - "Még nem."
Fugai: A tóra pillantott.

Yüeh-shan: - "Bőven hullott az eső, miért nem magasabb a víz-
állás?"

Fugai: Yüeh-shan ösztökélte a szerzetest - valóban lássa a tavat?

A szerzetes nem válaszolt.
Fugai: Talán megfulladt...

Genro: Én ezt feleltem volna: - "Megvárom míg megjavítod a tó
fenekét."

Fugai: Szerencsére a szerzetes hallgatott.

Genro: A karma fonala mindeneken áthatol.
/Fugai: Minden alkalmazható koanként./
Az elismerés akadály lehet.
/Mélyebbre nézz és nincs akadály./
A szerzetes a tó felől érdeklődött.
/Rajta, ugorj bele!/
Csalóka a mennybe vezető ösvény.
/Hol rejtőzöl?/

89. HSÜEH-FÉNG FALABDÁJA

Hsüeh-féng tanítás közben emelvényéről egy falabdát gurított le.

Fugai: Görbe uborka.

Hsüan-sha a labda után futott és visszavitte.

Fugai: Kerek dinnye.

Hsüeh-féng elkezdte, Hsüan-sha befejezte. Egyikük csak elkezdte, a másik csak befejezte. Mindkettő tökéletlen. Melyik a helyes ut?

Nyogen: Egyik sem.

Fugai: A bambuszligetben zöld a patak; a virágok között járó szellő illatos.

Genro: Ragadd meg vagy engedd el.
 /Fugai: Nem több, nem kevesebb./
 Mester és tanítvány
 ellentmondanak egymásnak.
 /Igazi egyénranguság./
 Zen-tanítványok szerte e világon,
 /Zen-tanítvány nem tanul./
 ne legyen példátok e koan.
 /Valóban szép hasonlat./

90. A TÖRÖTT TÁLCA

'Gazdag Föld' nevű kunyhójában élt harminc éven át egy szerzetes.

Fugai: Tán nem tudta, hogyan költözhetnék el.

Egyetlen agyagtálcája volt.

Fugai: Nem mindig értékesek a drága holmik.

Tanítványa véletlenül eltörte a tálcat.

Fugai: Igazi kincs, ha széttörik mutatkozik becsesnek.

A mester kérte tanítványát, kárpótolná egy másikkal.

Fugai: Mit kezdenél egy másikkal?

De akárhányszor hozott új tálcat a tanítvány, a mester e szavakkal hajította el: - "Nem jó, add vissza a régit."

Fugai: Nevethetnékem van.

Nyogen: Az ismeretlen szerzetes szavai figyelemre méltóak.

Genro: Én ezt feleltem volna: - "Várj amíg a nap nyugaton kél!"

Fugai: Születésem előtt fogom megkeresni.

Genro: Eltört.

/Fugai: A tálca ép./

Fuss utánna.

/A kardot elnyelte a víz./

A tanítvány nem érti.

/Minden bizonnyal visszakapja./

Nevezd a vasüstöt haragnak.

/A földet nevezd mennynek -

mí helytelen van ebben?/

91. FA-YEN VIZCSEPPJEI

Egy szerzetes kérdezte Fa-yentől: - "Micsoda a Hatodik Patriarcha Völgye forrásának egy vizcseppje?"

Fugai: Fröcskölj tintát valaki arcába.

Fa-yen: - "Egy csepp víz a Hatodik Patriarcha Völgye forrásából."

Fugai: Mérget nyujt ellenméregként.

Genro: Fa-yen nem tűr alkudozást.

Fugai: Nincs szó szabott árról.

Genro: E forrás csöppnyi vize
 /Fugai: Beszennyezte a Sárga Folyót./
 veszedelmes mérreg...
 /Aki megissza, meghal!/
 Ne állítsd, hogy ismeresz
 hideget, meleget.
 /Ki ismeri az ízét?/
 Kérdem: hányan ihatják?
 /Én megittam./

92. TS'AO-SHAN NÉGYSZERES TILALMA

Ts'ao-shan: - "Ne kövesd a szellem röptét."

Fugai: Kedvelitek a nomádokat?

- "Ne ruházkodj születésed előtt."

Fugai: Szerencsét hozó a meztelenség?

Nyogen: Tokuyas, a táncosnő selyemköntöst viselt a tánchoz;
báját a köntös rejti.

- "Ne hidd, hogy a pillanat örök."

Fugai: Mutasd az arcod.

Nyogen: Nem tetszik ez az arc.

- "Ne szólj születésed előtt."

Fugai: Betűk hiányában is olvasni kellene az embereknek.

Nyogen: Tízezer írásjelet ismerek, de nem zavarnak az olvasásban.

Genro: Ts'ao-shan szavai értelmében kérdem:

/Fugai: Rajta! Válaszolni akarok./

- "Először: Mehetsz ahová akarsz, de hová vezet a madár utja?"

/Keletre, nyugatra?/

- "Másodsor: Öltözködj kedved szerint, de mit viseltél születésed előtt?"

/Civilizált ember nem futkos meztelenül./

- "Harmadszor: Mondhatsz bármit, de mi a jelen?"

Nyogen: Fugai észrevételét nem közlöm, de helyébe ezt mondom:

- "A kérdés jó, de megválaszolhatatlan."

- "Negyedszer: Nyilatkozz bármiről, de hol voltál születésed előtt?"

/Fugai: A bűvész imseri a trükköt./

Genro: Ts'ao-shan gyógyszere borsos.

/Fugai: Jobb mint a méz./

Ölni akar.

/Ha mindenkit megölt, következik az élő ember./

A hosszú kard csillog.

/A Buddha és a patriarchák megrémülnek./

A kard minden csapással élesebb lesz.

/Csak meg ne vágd magad!/

---

93. TÉ-SHAN OROSZLÁNJA

A kertben munkálkodva, Té-shan közeledő szerzetesre lett figyelmes. Bezárta a kaput.

Fugai: A tárgyalás befejeztetett.

A szerzetes kopogtatott.

Fugai: A cselekmény késedelmet szenved.

Té-shan: - "Ki az?"

Fugai: Egy szörny.

- "Oroszlánkölők" - hangzott a válasz.

Fugai: Rókalyukba indulsz?

Té-shan kaput nyitott.

Fugai: Fejét az oroszlán torkába dugta.

A vendég meghajtotta magát.

Fugai: Szőrzete nem hasonlított az oroszlán sörényéhez.

Té-shan a hátára ugorva lenyomta, és így szólt: - "Te ördög! Hol jártál?"

Fugai: Így kell az oroszlánkölöket nevelni.

Genro: Oroszlánnak vallja magát és oroszlánszelidítőt keres föl.

/Fugai: Oroszlánként üvöltve./

A hang megremegteti a kolostort.

/Hegy és völgy visszhangzik./

Az oroszlán számárrá változott,

/Tanuljon alázatot./

legyőzetett, mielőtt támadhatott volna.

/Mennydörgést nem követ eső./

94. EGYEDÜL ÉLNI

Yün-shütől kérdezték: - "Miképpen élhetnék egyedül egy hegy csúcán?"

Fugai: Felhőben tévelyegsz.

Yün-chü: - "Miért hagyod el völgybéli zen-dódat, miért kapaszkodsz a hegyre?"

Fugai: Kisértetekkel nem bánunk így.

Genro: Yün-chü a szerzetest szakadék
peremére taszította,
/Fugai: Magas, mély, nem létezik./
majd lelökte,
/Örök élettel ajándékozta meg./
oda, hol örökké maradnia kell.
/Nincs bejárat, nincs kijárat./
Más mesterek módszereinél, jobb az övé.
/Hálát érdemel./

95. LIN-CHI IGAZI SZEME

Ma-ku kérdé Lin-chitől: - "Ezerkaru Avalokiteshvarának kezein ezer a szem - melyik az igazi?"

Fugai: Melyik n e m az igazi?

Lin-chi: - "Ezerkaru Avalokiteshvarának kezein ezer a szem - melyik az igazi? Felelj! Gyorsan!"

Fugai: Az ellenfél tulajdon fegyverével győzetett le.

Ma-ku letaszította Lin-chit ülőhelyéről és maga foglalta el helyét.

Fugai: Üstökös érkezett más égitest közelébe.

Lin-chi: - "Miért?"

Fugai: A hadsereg parancsra visszavonul.

Lin-chi "Katz!" kiáltással lökte le Ma-ku üléséről.

Fugai: Szunnyadó sárkány.

Nyogen: Ragadd meg az ellenfél dárdáját és azzal támadj.

Ma-ku szótlanul eltávozott.

Fugai: Két tábornok megérti egymást.

96. YEN-T'OU HÁROM VILÁGA

Yen-t'outól kérdezték: - "Ha a Három Világ fenyeget - mit tegyék?" /: A vágy-, formák- és formát-nélkülöző világ./

Fugai: Hordozd vállaidon.

Yen-t'ou: - "Ülj le."

Fugai: Más terhet raknál rá.

- "Nem értem" - szólt a szerzetes.

Fugai: Nem veszed észre, hogy elcsusztál?

Yen-t'ou: - "Kapd föl a hegyet, hozd ide, akkor megmondom."

Fugai: Ha magad Buddhává teszed, úgy tégy azzá másokat is.

Genro: Három világ egymás tetején;

/Fugai: A hullámok megtörnek a mennyben./

párnáján ül a zen-szerzetes.

'Dobd el a párnát!/'

Yen-t'ou szóra nyitotta száját:

/A választól cseng a fülem./

- "Kapd föl a hegyet, hozd ide."

/Éjszaka valaki ellopta./

97. A BUDDHA TESTE

Mikor a Buddha a Nirvāṇa-sūtrát magyarázta...

Fugai: Valami hiányzik. Hol voltál azelőtt? Mindig egy helyen tartózkodtál?

kezeivel megdörzsölte mellét és így szólt: - "Nézzétek meg figyelmesen aranszinü testemet, különben később bánkódhatnátok."

Nyogen: A Buddha a Parinirvāṇába készül belépni; megjegyzése erre utal.

Fugai: Hess te róka! Sokakat becsaptál és most megkísérled tévedéseidet jóvá-tenni.

Nyogen: Mondtam - figyelned kellene.

- "Ha azt mondjátok: 'A Buddha betér a Parinirvāṇába' - úgy nem vagytok tanítványaim."

Fugai: Én kiáltom: - "A Buddha betér a Parinirvāṇába!"

- "Ha azt mondjátok: 'A Buddha nem tér be a Parinirvāṇába - úgy nem vagytok tanítványaim."

Fugai: Én kiáltom: "A Buddha nem tér be a Parinirvāṇába!"

Genro: Az öreg mester a nagy ut előtt
igen elfoglalt volt.

/Fugai: Miért nem készültetek jóelőre?/

Megmutatta aranyló testét,

/Vak aki látja./

elnémitva tanítványait.

/Soha nem volt mit mondani./

Családi viszály tartassék titokban.

/Mielőtt lopnál, dugd be füled./

98. HSIU-CHING MÓDSZERE

Hsiu-ching a Ló-pu kolostor gondnoka volt.

Fugai: Felelősségteljes állás.

Egyszer kalapácsával kopogtatva, így szólt: - "A párnákon ülő szerzetesek fele mezei munkára indul, a többiek fáért mennek a hegyekbe."

Fugai: Tábornok parancsol katonáinak.

- "Mitévő legyen Mañjushrī?" - kérdezte a szerzetesek előljárója.

Fugai: Igazi előljáró.

Hsiu-ching: - "Utasításaim csak a szerzetesekre vonatkoznak, Mañjushrīval nincs dolgom."

Nyogen: A Gyémánt-sūtrában olvashatjuk: - "Subhuti, ha valaki azt állítaná, hogy a Tathāgata érkezik, vagy távozik, ül vagy fekszik, úgy tanításom lényegét nem érti."

99. TA-T' IEN KORA

Ta-t'ientől a számüzött Han-t'ui-chih kérdé: - "Hány éves vagy?"
 Fugai: Veled nem egykoru.

Ta-t'ien kezét nyujtva válaszolta: - "Érted?" - s mutatá olvasó-
 Fugai: Lommal bibelődsz. ját.

- "Nem értem."
 Fugai: Nem tudod mire való az imafüzér?

Ta-t'ien: - "Nappal is, éjjel is 108 golyó."
 Fugai: Kiváló módszer.

Han-t'ui-chih elégedetlenül távozott.
 Fugai: Szeget vernél az égboltozatba?

Odahaza kérdé felesége: - "Miért vagy gondban?"
 Fugai: Nem probléma egy asszony számára,

A tudós elbeszélte a történeteket.
 Fugai: Mire jó ez?

- "Menj vissza a kolostorba és kérdezz újra" - ajánlotta az
 asszony.

Fugai: Szerencsére volt 'jobbik fele'.

Reggel a kapuban találkozott az előljáróval.
 Fugai: Balszerencse kíséri.

- "Mi járatban vagy?" - kérdezte az előljáró.
 Fugai: Miért?

Han-t'ui-chih: - "Kérdeznék valamit mesteredtől."
 Fugai: Tudod-e, hol van?

- "Miről van szó" - érdeklődött az előljáró. A tudós elismételte a történeteket.

Fugai: A mester ilyesmit nem mondott.

- "Miért nem engem kérdezel" - vélte az előljáró.

Fugai: Törtető!

Han-t'ui-chih: - "Nappal is, éjjel is 108 golyó?"

Fugai: Fordulj az I-chinghez.

Az előljáró háromszor megcsikorgatta fogait.

Fugai: Zavart keltesz.

Han-t'ui-chih végre Ta-t'ien elé jutva megismételte a kérdést.

A mester háromszor megcsikorgatta fogait.

Fugai: Ne képzeld hogy zenről van szó.

- "Nem értem" - mondá a konfuciánus - "minden buddhizmus azonos."

Fugai: Egyetlen hold másképp világít meg hegyet és völgyet.

- "Ezt nem te mondod" - vágott vissza Ta-t'ien.

Fugai: Kész volnál vért ontani?

Han-t'ui-chih: - "De mennyire! Az előljárótól ugyanezt a választ kaptam."

Fugai: Ilyesmi soha nem történt.

Ta-t'ien hívatta az előljárót: - "Azt hallom fölvilágosítottad a buddhizmus felől. Igaz ez?"

Fugai: A harc elkezdődik.

- "Igaz."

Fugai: Együgyü. Képtelen védekezni.

Ta-t'ien útlegek kíséretében küzde a kolostorból az előljá
 Fugai: Wong gyilkol, Wangot akasztják.

Genro: Nappal és éjjel: száz és nyolc...
 /Fugai: Végződik és kezdődik./
 mit jelenthet?
 /Hiszen látható./
 Fogcsikorgatásra kiüzetés következik.
 /Alkalom kínálkozott./
 Északi fa délen másképpen virágzik.
 /Másfajta föld./
 A könyvtáros kételyei sokasodnak,
 /Nem tiszta a tükrör./
 most már tudja, hogy nem oly egyszerű
 a Buddha hamvait kezelni.
 /Azt hitte behozatal, pedig kínai áru./

100. KUEI-SHAN TIZ NÉGYZETLÁBJA

Kuei-shan szobája falán e vers olvasható:

Kuei-shan tiz négyzetlábja
 /Fugai: Mikor épült?/
 meredek, nehéz megmászni.
 /Siknak látom./
 De ha belépsz
 /Légy óvatos/
 tábornok válik be'őled.
 /Létezik egy másik tábornok is./

Yün-féng véleménye: - "Kuei-shan igazi zen-mester."

Fugai: Badarság!

Egy szerzetes kérdé Yün-féngtől: - "Te milyen verset írnál a szobádról?"

Fugai: Jó kérdés.

Yün-féng válaszul megmutatta versét:

/Fugai: Utánzó./

Ts'ui-yen tiz négyzetlábja
 ajtóval nem rendelkezik.
 /Fugai: Nehéz belépni./
 Aki belép, nyomban
 /Kard élén táncol./
 Ts'ui-yent pillantja meg.
 /Korcsolyapálya./

A szerzetes tisztelettel meghajolt.

Fugai: Mit mondhatott volna?

Yün-féng: - "És megpillantottad Ts'ui-yent?"

Fugai: Mindenütt szögesdrót.

A szerzetes habozott.

Fugai: Mondtam, hogy nem tud belépni.

Yün-féng légyhajtójával a szerzetes szájára ütött.

Fugai: Az ajtó kitárult.

Genro: Kuei-shan szobája nehezen látható, de oda belépni könnyű. Ts'ui-yen szobája könnyen látható, de oda belépni nehéz. Az én szobám falán is van varr:

Üresség ez, se belseje, se külseje.

Kérdem: ha nincs külső se belső -
hogyan lehet belépni?

Fugai: Nem lépném át e küszöböt.

Genro: Meredek szirt is támaszt nyujthat,

/Fugai: Van egy kis hely./

a síkság tigriscsapdát rejt.

/Félreeső hely./

Kolostorok a helyi szokásoknak
megfelelően épülnek:

/Balgaságokat kell elkövetni,
mások megmentése érdekében./

Napjainkban is világítanak
aranyló testek.

/Végtelen fáradozás -
nemzedékről nemzedékre./